

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İDARİ BÖLÜNÜŞE GÖRE ESKİŞEHİR DE NÜFUS
DAĞILIŞI (2000 ve 2008)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Engin GÜDER

Enstitü Anabilim Dalı: Coğrafya

Tez Danışmanı: Yrd. Doç.Dr. Zerrin KARAKUZULU

EKİM-2010

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

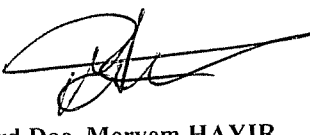
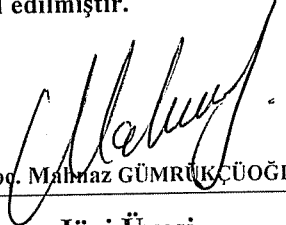
İDARİ BÖLÜNÜŞE GÖRE ESKİŞEHİR DE NÜFUS
DAĞILIŞI (2000 ve 2008)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Engin GÜDER

Enstitü Anabilim Dalı: Coğrafya

Bu tez 26.10.2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

 Yrd.Doç. Zerrin KARAKUZULU	 Yrd.Doç. Meryem HAYIR	 Yrd.Doç. Malnaz GÜMRÜKÇÜOĞLU
Jüri Başkanı	Jüri Üyesi	Jüri Üyesi
☒ Kabul	☒ Kabul	☒ Kabul
☐ Red	☐ Red	☐ Red
☐ Düzeltme	☐ Düzeltme	☐ Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Engin GÜDER
26.10.2010

ÖNSÖZ

Bu çalışma Eskişehir'in nüfus yapısı ve değişiminde nüfus dinamiklerinin yanısıra idari faktörlerinde etkili olduğunu ortaya koyabilmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın kapsamı dahilinde 1927-2000 yılı arasındaki nüfus değişimleri öncelikli olarak ele alınmış, daha sonra 2000 ve 2008 yılında gerçekleştirilen idari yapılanmanın şehir ve kırsal nüfusunda meydana getirdiği değişim haritalara aktararak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Hazırlanan bu çalışmada ülkemizin gelişmiş şehirlerinden biri olan Eskişehir in merkez ilçelerinden Odunpazarı, Tepebaşı ve diğer 12 ilçesindeki nüfus ve idari coğrafya analizini inceleyip dağılışı ve nedensellik prensipleri kapsamında değerlendirilmeye çalışıldı. Elde edilen sonuçlar harita, grafik ve tablolar ile destekleyerek yorumlaması kolay bir hale getirilmeye çalışıldı.

Sonuç olarak da araştırma sahasının 1927-2009 arası nüfus değişimleri ve değişimlerin nedenleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca 2000 ve 2008 yıllarındaki büyükşehir merkezinin sınırının ve nüfusunun değişimi hakkında bilgiler verilmiştir

Çalışma sırasında özellikle çalışma alanının ve konunun seçimi, çalışmanın yöntemi ve yorumlanması sırasında gerekli açıklama ve ikazları yaparak yön veren danışman hocam Yard.Doc.Dr.Zerin KARAKUZULU ve seminer çalışmamız sırasında yapıcı eleştirileriyle çalışmamıza katkı sağlayan bölüm başkanımız Yard.Doc.Dr. Cercis İKİEL e ve bölümümüzün diğer hocalarıma sonsuz teşekkürü bir borç bilirim, ayrıca yaptığımız araştırma ve gözlemler sırasında büyük yardım ve desteğini gördüğümüz Eskişehir valiliği, Büyükşehir belediyesi ve Eskişehir il özel idaresi ne katkılarından dolayı sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Engin GÜDER

26.10.2010

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ.....	vi
ÖZET	vii
SUMMARY.....	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	4
BÖLÜM 2: BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	10
2.1. Yerleşmenin Tarihi Gelişimi	10
BÖLÜM 3: ESKİŞEHİR İLİNİN İDARİ COĞRAFYA ANALİZİ	
3.1. Eskişehir İlinin İdari Bölünüşü	14
3.1.1 Köy İdari Alanları	15
3.1.2 Kentsel İdari Alanlar.....	20
BÖLÜM 4: ESKİŞEHİR İLİNİN NÜFUS YAPISI VE DAĞILIŞI	21
4.1 Nüfusunun Tarihsel Gelişimi	21
4.2. Nüfus Özellikleri	23
4.3. Eskişehir’de Nüfus Hareketleri	28
4.4. Eskişehir İli Nüfus Dağılışında İdari Faktörlerin Etkisi (2000-2008)	34
4.4.1. Eskişehir İli 2000 Yılı Şehir ve Köy Nüfusu	34
4.4.2. Eskişehir İli 2008 Yılı Şehir ve Köy Nüfusu	35
4.5. Nüfus Dağılışı ve Yoğunluğu.	36
4.5.1. Eskişehir 2000 Yılı ve 2008 Yılı Nüfus Yoğunluğu, Dağılışının Karşılaştırılması	37
BÖLÜM 5: 2000 ve 2008 YILLARI İDARİ BÖLÜNÜŞTEKİ SON DEĞİŞİKLİKLER ve KARŞILAŞTIRILMASI	47
5.1. Büyükşehir Sınırları İçerisindeki 2008 Yılı Son İdari Değişiklikler	47

SONUÇ VE ÖNERİLER	57
KAYNAKLAR	59
ÖZGEÇMİŞ	61

KISALTMALAR

- TÜİK** : Türkiye İstatistik Kurumu
DiE : Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT : Devlet Planlama Teşkilatı
CBS : Coğrafi Bilgi Sistemleri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Eskişehir Yıllık Sıcaklık ve Yağış Tablosu	7
Tablo 2: Eskişehir İlinin İlçelere göre nüfusu 2008	14
Tablo 3: 2007 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım Sonuçlarına Göre Eskişehir İlinde İlçelerin Belediyeleri ve Nüfusları(Eskişehir Valilik)	16
Tablo 4: 2000 Yılı Eskişehir İlinin İlçe,Belde,Bucak,Köy Sayısı	17
Tablo 5: 2008 Yılı Eskişehir İlinin İlçe,Belde,Bucak,Köy Sayısı.....	18
Tablo 6: Eskişehir İli Şehirsal Nüfusu İle Türkiye'deki Şehirsal Nüfus Miktarı	23
Tablo 7: Eskişehir'de Cinsiyete Göre Şehir, Köy ve Toplam Nüfus 1927-2009.....	24
Tablo 8: Eskişehir İline Nüfus Veren İller ve Nüfus Miktarları (1960).....	29
Tablo 9: Eskişehir'e Gelen Göçmenlerin Geldikleri Ülkeler İtibarıyla Dağılışı.(1960)	29
Tablo 10: Eskişehir Kentine Nüfus Veren İller (1965).....	30
Tablo 11: Eskişehir Kentinin 1980 Yılı İtibarıyla Aldığı ve Verdiği Göç Miktarı.	31
Tablo 12: Eskişehir Kenti 1985 Yılı Aldığı ve Verdiği Göç.....	32
Tablo 13: Eskişehir İli 2000 Yılı Şehir ve Köy Nüfusu.....	35
Tablo 14: Eskişehir İli 2008 Yılı Şehir ve Köy Nüfusu	36
Tablo 15: 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı Sonuçları.....	37
Tablo 16: Eskişehir İlindeki İlçelerin Nüfusları 2008	40
Tablo 17: Eskişehir'e Ait 51 Adet Orman Köyü.....	49
Tablo 18: 2008 Yılı Tepebaşı İlçesine Bağlı Köyler.....	50
Tablo19: 2008 Yılı Odunpazarı İlçesine Bağlı Köyler	51
Tablo 20: 2008 Yılında İdari Yapısı Değişerek Odunpazarı İlçesi'nde Mahalle Statüsü Kazanmış Köyler	52

Tablo 21: Odunpazarı İlçesi Mahalleleri Son Hali (2008)	53
Tablo 22: 2008 Yılında İdari Yapısı Değişerek Tepebaşı İlçesi'nde Mahalle Statüsü Kazanmış Köyler	54
Tablo 23: Tepebaşı İlçesi Mahalleleri Son Hali	55

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Eskişehir İli Lokasyon Haritası	2
Şekil 2: Eskişehir İli Topografya Haritası	4
Şekil 3: Eskişehir’de 1927-2000 Arası İl Nüfusu	26
Şekil 4: 2000 Yılı Eskişehir İlinin Nüfus Dağılışı Haritası	38
Şekil 5: 2008 Yılı Eskişehir İlinin Nüfus Dağılışı Haritası	41
Şekil 6: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Eski Sınırları	45
Şekil 7: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sınırları	46
Şekil 8: Büyükşehir Belediyesi Son Sınırları	47
Şekil 9: Eskişehir İli Büyükşehir Son Sınırları (2008)	48

Title of the Thesis: İdari Bölünüşe Göre Eskişehir 'de Nüfus Dağılışı (2000 ve 2008)	
Tezin Yazarı: Engin GÜDER	Danışman: Assist. Prof.Dr. Zerrin KARAKUZULU
Kabul Tarihi: 26.10.2010	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 61 (tez)
Anabilimdalı: Coğrafya	
<p>Bu tez çalışmasında.</p> <p>İnceleme dönemi olarak 1927-2009 nüfus verilerinden yararlanılmıştır 1927 ile 2009 yılları arasındaki şehir nüfusu ,köy nüfusu,şehir ve köy nüfusunun Türkiye nüfusu içindeki oranları ve yıllara göre değişikliklerin temel sebepleri ve dönemler halinde değişimlerin tabloları ve grafikleri hazırlanmıştır bu veriler doğrultusunda yorumlamalar yapılmıştır.</p> <p>Devamında ise 2000 ile 2008 yılları arasındaki idari coğrafya bölünüşleri arasındaki farklılıklar ve 2008 idari bölünüşüne göre büyükşehirdeki ve ildeki idari yapılanmalardaki değişiklikler ortaya konulmuştur.</p> <p>Kullanılan yöntem ve metotlardan; TÜİK'in (Türkiye İstatistik Kurumu) genel nüfus sayımları,Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Niteliklerinden,Eskişehir valiliği nüfus verileri,Eskişehir il özel idaresi nüfus verileri,Eskişehir Büyükşehir Belediyesi nüfus verilerinden faydalanılarak tablo, grafik ve haritalar oluşturulmuştur.</p>	
Anahtar kelimeler: Eskişehir, Nüfus, Dağılım, Kentleşme, Kent idareleri, Köy idareleri	

Title of the Thesis: According to the last Governmental Separation, the Population Distribution in Eskişehir. (2000 and 2008)	
Author: Engin GÜDER	Supervisor: Assist. Prof. Dr. Zerrin KARAKUZULU
Date: 26.10.2010	Nu. of pages:: VIII (pre text) + 61 (main body)
Department: Geography	
<p>In this thesis,</p> <p>As the investigation period, 1927-2009 population data is utilized. The city population,</p> <p>rural population, the rates of city and rural population in Turkey population between 1927 and 2009 and the basis causes of the changes according to the years and the variation charts and graphics in terms, are prepared. Along with this, the differences between Governmental Geographic separations in between 2000 and 2008 and according to 2008 Governmental separation, in Metropole and in Province, in Governmental settlement the changes are exhibited.</p> <p>The procedures and methods which are used in; General census of population of TÜİK, the Social and Economical qualities of population, Eskişehir Governorship population data, Eskişehir Special Provincial Administration population data, Eskişehir Metropolitan Municipality population data are used and composed the charts, graphics and maps.</p>	
Keywords: Eskişehir, Population, Distributions, Urbanization, Village administration	

GİRİŞ

Araştırma Alanının Yeri ve Sınırları

Çalışmanın bu bölümünde çalışma alanının ilerleyen bölümlerde de değinmek üzere genel coğrafi özellikleri hakkında bilgi verildi. Çalışma alanımızı ülkemizin İç Anadolu Bölgesinde yer alan Eskişehir ili oluşturmaktadır.

Araştırma sahamızı oluşturan Eskişehir ili, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında yer almaktadır. Kuzeyden Bolu, doğudan Ankara, güneyden Konya-Afyon, batıdan Kütahya-Bilecik illeri ile sınırlıdır (Eskişehir Valiliği, Planlama İşl., 2009).

Eskişehir İlinin bölgesel sınırlarına bakıldığında, Kuzeyde Karadeniz, kuzeybatıda Marmara, batı ve güneybatıda Ege Bölgesi ile komşudur. Eskişehir'in ilçelerinden Seyitgazi'nin küçük bir bölümü Ege'nin, Sarıcakaya İlçesi'nin tümü ile Merkez ve Mihallıçık ilçelerinin bir bölümü Karadeniz Bölgesi'nin etkisindedir. Ancak Eskişehir, coğrafi karakterini genellikle İç Anadolu Bölgesi'nden alır.

Kuzeyden Bozdağ ve Sündiken Dağları, güneyden Emirdağ, doğudan Sivrihisar dağları, batıdan Türkmen Dağı gibi doğal sınırlarla çevrili olan il alanı, yaklaşık 13.653 km² dir. Bu alanıyla il, Türkiye topraklarının %1.8' ini kaplamaktadır. İl merkezinin denizden yüksekliği ise 792 m dir (Eskişehir Valiliği, Planlama İşl., 2009).

İl merkezi kuzeyinde Mihalgazi, Sarıcakaya ve Ankara, doğusunda Alpu, güneyinde Mahmudiye, Seyitgazi ve Afyon, batısında ise İnönü ve Kütahya sınırları ile çevrilidir

(Şekil 1).

Eskişehir ilinde 2008 yılı itibariyle; Odunpazarı, Tepebaşı, Çifteler, Mahmuduyeye, Mihallıçık, Sarıcakaya, Seyitgazi, Sivrihisar, Alpu, Beylikova, İnönü, Günyüzü, Han, Mihalgazi olmak üzere 14 ilçe bulunmaktadır.

Şekil 1: Eskişehir ili lokasyon haritası

Kaynak : Eskişehir Valilik Planlama İşl.

Kaynak: Eskişehir Valilik Planlama İşl.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Eskişehir ili ile ilgili yapılan bu çalışmanın amacı; İdari coğrafyada yapılan değişikliklerin ilin kır ve şehir nüfusu dağılımını nasıl etkilediğini ortaya koyabilmektir. Bu bağlamda 2000 ve 2008 yılı nüfus verilerini kullanarak nüfus dağılım haritası hazırlamaktır.

Eskişehir ilinde yapılan son idari değişiklikler ve bunun nüfus dağılımı üzerindeki etkilerinin ele alındığı bir çalışma yapılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Eskişehir ilinin bazı haritalarının altlıkları Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden ve İl Özel İdaresinden temin edildi.

Eskişehir büyükşehir belediyesinden ilin idari bölünüşü ile ilgili bilgiler elde edildi mahalle sınırları, köy sınırları, ilçe sınırlarıyla ilgili bilgiler toplandı.

Bu sınırların 2000 yılı ve 2008 yılı arasındaki değişikliklerini ortaya koyan haritalar hazırlandı, bu sınırlarda ilin mahalle sınırları, kentsel idari sınırları, köy idari sınırları belirlenip yeni haritalar hazırlanmaya çalışıldı. Ayrıca ilin nüfus verileri TÜİK ten alınarak İldeki 2000 yılı ve 2008 yılı idari coğrafyasına göre nüfus dağılım haritaları hazırlanmaya çalışıldı ve dağılımındaki farklılıklar sebepleriyle açıklandı bu değişiklikler haritalar üzerinde ele alındı.

Ayrıca bazı tablolarda bulunan fazla sayıdaki sayısal verilerin yansıttığı sonuçların daha iyi görülmesi ve görsel anlamda netlik ve pratiklik sağlaması için, haritalar hazırlanmıştır. Bu haritaların oluşturulması esnasında Arcgis Programından yararlanılmıştır. İlk etapta haritası hazırlanacak olan tablolar için veri tabanları oluşturulmuş ve başlıklar halinde yazılmıştır. Daha sonra bu tabanlara ait sayısal veriler girilmiş, son olarak da dağılım haritaları meydana getirilmiştir.

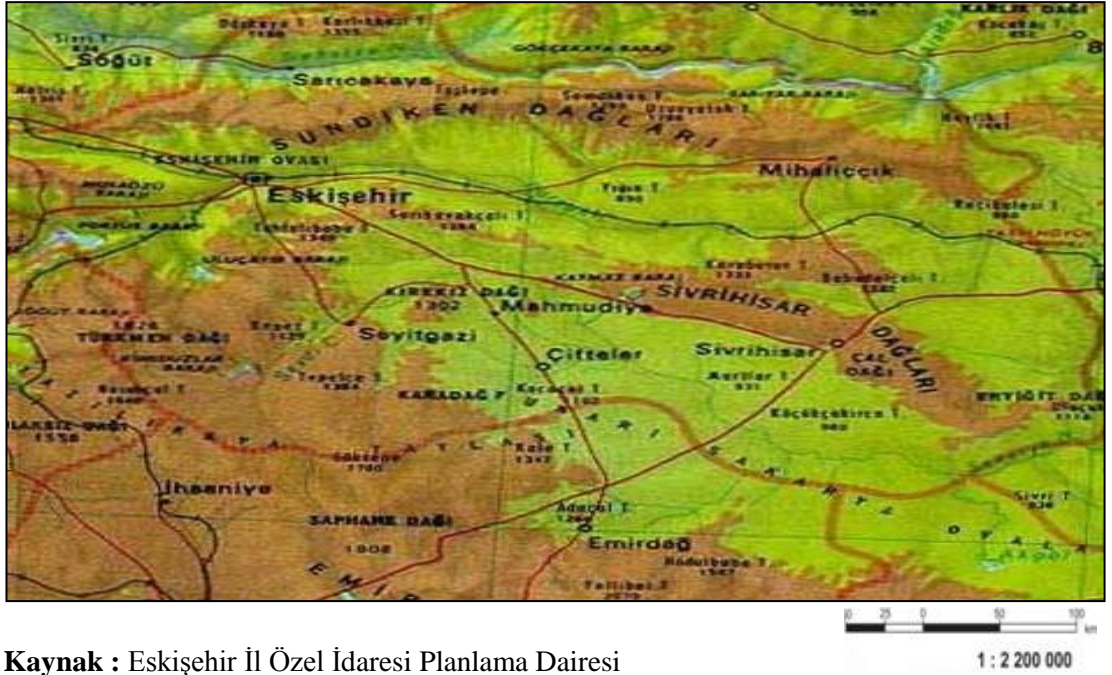
Alınan bu haritaları Coğrafi Bilgi Sistemleri (Geographical Information Systems) Programları (Map Info Profesyonel 8,5 SCP ve ArcView GIS 9,2) kullanılarak sayısallaştırma işlemi gerçekleştirildi ve bir plan yapıldı.

BÖLÜM 1 : FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Eskişehir ili, güneyden Afyonkarahisar'ın Emirdağ ve İhsaniye; güneydoğudan Konya'nın Yunak; doğudan Ankara'nın Polatlı, Nallıhan ve Beypazarı; kuzeybatıdan Bolu'nun Göynük; batıdan Bilecik'in Gölpaazarı, Söğüt, Bozüyük ilçeleri ve Kütahya ile çevrelenmiş durumdadır.

İl İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında yer almaktadır. Kuzeyde Karadeniz, kuzeybatıda Marmara, batı ve güneybatıda Ege Bölgesi ile komşudur. Eskişehir'in ilçelerinden Seyitgazi'nin küçük bir bölümü Ege bölgesinin, Sarıcakaya İlçesi'nin tümü ile Merkez ve Mihallıççık ilçelerinin bir bölümü Karadeniz Bölgesi'nin alanı içindedir. Ancak Eskişehir ili, coğrafi karakterini genellikle İç Anadolu Bölgesi'nden alır. Kuzeyden Bozdağ ve Sündüken Dağları, güneyden Emirdağ, doğudan Sivrihisar dağları, batıdan Türkmen Dağı gibi doğal sınırlarla çevrili olan ilin alanı, yaklaşık 13.653 km²'dir. Bu alanıyla il, Türkiye topraklarının % 1,8'ini kaplamaktadır.

Şekil 2: Eskişehir İli topografya haritası

Kaynak : Eskişehir İl Özel İdaresi Planlama Dairesi

Topoğrafyasına bakıldığında Yaklaşık %22'sini dağların oluşturduğu ilin, yeryüzü şekilleri içinde ovaların payı %26 dolayındadır. İç Anadolu'nun kuzeybatı köşesinde yer alan Eskişehir ilinin topografik yapısını, Sakarya ve Porsuk havzalarındaki düzlükler ile bunları çevreleyen dağlar oluşturur. Havza düzlüklerini, kuzeyden Bozdağ-Sündiken Sıradağları, batı ve güneyden ise İç Batı Anadolu eşiğinin doğu kenarında yer alan Türkmen Dağı, Yazılıkaya Yaylası ve Emirdağ kuşatır. Ovalardan dağlara doğru, çeşitli yükseltilerde uzanan platolar vardır. İlin kuzeyinde, batı-doğu yönünde, Anadolu'nun iç sıradağlarından Bozdağ ve Sündiken Dağları yer alır ve uzantıları doğuda, il sınırını oluşturan Sakarya Irmağına dek sokulur.

Eskişehir ilinin güneydoğu köşesinde, Sakarya yayının içinden başlayan Sivrihisar Dağları, güneydoğu-kuzeybatı yönünde uzanır. Kaymaz Bucağı'na uzanan Sivrihisar Dağları eşik görünüşlü bir yayla üzerinde yer alır. Kaymaz Bucağı'ndan sonra yayla görünümü kazanan geniş eşik üzerinde, yer yer yüksek tepeler görülür.

Jeolojik yapısına bakıldığında İnceleme sahasında en altta ofiyolit-metamorfik-metadetritik tektonik birliği yer almaktadır. bu birimler üzerinde Paleosen, Eosen, Miyosen ve Pliyosen yaşlı çökel ve volkanik kayalar yer almaktadır. En genç birim ise Pleyistosen yaşlı gevşek tutturulmuş kum, çakıl ve kilaşlarıdır.

Oluşum evriminden diğer bir deyişle jeomorfolojik gelişiminden ve üzerinde yer alan yüzey şekillerinden kısaca söz edilen geniş ova içindeki Eskişehir kentinin yer aldığı mekân ise, Sarı-suyun meydana getirdiği ovanın son bulduğu, buna karşılık Sakarya'nın kollarından olan Porsuk çayının Karacaşehir'den çıkarak kuzeydoğu yönünde akmasıyla oluşturduğu alüvyal dolgu ile bunun güneyinde yükseltisi kabaca 850-900 m. arasında değişen neojen plato (Yıldıztepe 941, Taşlitepe 944, Kavacık sırtları 900 m., Devetepe 857 m.) ve ova yüzeyi üzerindeki hafif tepelik alanlar (Kumluluktepe 838 m., Kartalbayır tepe, leyleksi tepe 824 m. vb. gibi) üzerindedir. Kentin yerleşim alanının asıl gelişme gösterdiği alüvyal dolgu saha ise yapısal bakımdan, Yusufklar'dan itibaren kentin doğusuna kadar uzanan Porsuk çayının oluşturduğu eski alüvyonlar ve yine Porsuk yatağının oluşturduğu geniş ölçüde kentin de üzerinde yer aldığı 290 km² kadar alan kaplayan çoğunluğunu kil kum, şilt ve çakılların meydana getirmiş yine ovanın oluşumu sırasındaki tektonik hareketler sonucunda birtakım kırık hatları meydana gelmiştir. Ovaya geniş ölçekte bakıldığında bazı kısımlarda belirgin diklikler şeklinde

topografyaya yansıyan bu faylar ve kırık hatları (İnönü civarında olduğu gibi) araştırma sahası olan kentsel yerleşim içinde örtülü faylar özelliği kazanır. Porsuk vadisine tekabül eden sahada ve şehir merkezinden geçerek kuzey-doğu-güneybatı yönde uzanan bu kırık hatlarının alüvyonlarla örtülmüş olması nedeniyle varlığını kuvvetlendirecek en önemli kanıt jeofizik yöntemler dışında şehir merkezinde çıkmakta olan sıcak su kaynaklarıdır (Ardos, 1985: 96-97-98).

Bu jeomorfolojik özellikler ile yerleşme arasında kurulan ilişki ise, ilk olarak, kentin ova gibi düz veya düze yakın bir yüzey şekline sahip olması ile beliren toplu yerleşme özelliğidir.

Günümüzdeki yer yer rastlanan parçalı görünüm ise herhangi bir fiziki engelle karşılaşmanın sonucu olmayıp, tamamen insan istemleri, başka bir deyişle beşeri faktörlerle ilgilidir. Kentin yerleşme tarihi içinde, ilk kez insan kullanımına sahne olan ilkçağ dönemine dönülürse, yine yerleşmenin ova üzerinde başladığını görülür.

Ancak bu olumlu koşullara rağmen ovanın savunma açısından güçlük yaratması özellikle Türklerin Anadolu'ya gelmeleri ile sıklaşan akımlar bu kez kentin Karacaşehir'in yer aldığı neojen diklikler üzerine taşınmasına neden olmuş ve böylece bu yüzey şeklinin çevresine oranla yüksek oluşu (1015 m) nedeniyle kurulan yerleşme jeomorfolojik şekil arasındaki ilişki çevrenin kuşbakışı olarak görünmesini sağlamış ve yerleşmeye savunma amaçlı bir kullanım özelliği kazandırmıştır (Ardos, 1985: 96-97-98).

Daha sonra Türklerin Anadolu'ya egemen olması ile tekrar eski sahasına ancak daha Güneydeki neojen plato yamaçları önüne taşınan yerleşmenin bu sahayı seçmesi hem Porsuk nehrinin çevresindeki bataklıkların yaratacağı salgınlardan ve zaman zaman meydana gelen taşkınlardan korunma amacına hem de yerleşmenin hemen önünde yaralan alüvyal oviden geniş bir ekonomik kullanım sağlanması amacına yöneliktir.

Eskişehir ve yakın çevresinde hakim iklim tipi İç Anadolu tipi Karasal iklim'dir. Kışları soğuk ve kar yağışlı, yazlar sıcak ve yağışsızdır. Yağışlar (dağlık kesimler hariç) az ve kısa sürelidir. Temmuz, Ağustos ve eylül ayları en az yağışlı olan aylardır. Yıllık yağış ortalaması 373,6 mm'dir. Bir yılın 90 – 100 günü yağışlı geçmektedir. Sıcaklık rejimi karasal niteliktedir. Örneğin 800 metre yükseklikte kurulmuş olan Eskişehir il

merkezinde en sıcak ve en soğuk ayların ortalamaları 21,5 °C ve -0,8 °C (Temmuz ve Ocak), kaydedilen maksimum ve minimum değerler ise 39,1 °C ve -26,3 °C'dir (Eskişehir meteoroloji verileri, 2008).

Ege, Marmara ve İç Anadolu Bölgeleri arasında bir geçiş noktasında bulunan Eskişehir ilinde Ege ve İç Anadolu'ya özgü iklim özellikleri görülse de, sert bir kara iklimi hakimdir. Kışlar sert ve süreklidir. Yaz ayları ise gündüzleri sıcak, geceleri serindir.

Gece ve gündüz sıcaklıkları arasında büyük farklılıklar gözlenir. İlin yıllık ortalama sıcaklığı 11°C civarındadır. Eskişehir ili'nde hakim olan kara iklimine karşın. Sarıcakaya Vadisi'nde Akdeniz İklimi özelliklerini gösteren "mikroklima" hakim dir (Ertin, 1994: 5).

Tablo 1 : Eskişehir yıllık sıcaklık ve yağış tablosu

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Ortalama sıcaklık	-0.3	1.4	4.8	10.2	15.1	18.7	21.4	21.2	16.9	12.0	6.8	2.3	11
EnYüksek Sıc (C)°	16.5	20.8	29.1	30.7	34.3	36.0	39.1	38.7	35.8	32.8	25.6	21.1	39.1
En düşük Sıc (C)°	-23.6	-23.8	-15.5	-7.2	-8.3	0.5	0.0	2.2	-3.7	-7.1	16.7	26.3	-26.3
Ortalama yağış (mm)	44.6	38.1	39.4	39.0	46.7	36.4	12.5	7.1	17.4	27.7	29.9	49.7	388.5
Yağışlı günler sayısı	15.4	13.0	12.1	10.4	11.6	7.5	3.4	2.6	4.1	7.0	9.5	14.1	110.7
Günlük,en.çok,yağış(mm)	24.4	38.6	28.3	26.4	46.2	48.0	48.6	25.0	46.8	53.7	24.5	35.7	53.7
Ort nispi nem %	80	78	71	63	63	59	54	54	59	66	75	81	67
Ortalama kar yağış.gün	7.0	4.4	3.2	0.5	-	-	-	-	-	-	0.8	4.2	20.1
Ortalama karlı gün	10.4	7.8	1.9	0.2	-	-	-	-	-	-	0.5	4.6	25.5
En düşük Sıc (C)°	23	19.0	17.0	5.2	0.2	0.0	0.0	0.0	0.2	4.0	11.2	18.8	98.6

Kaynak : Eskişehir Meteoroloji İstasyonu

İl klimatolojik özellikler bakımından incelenirse genelde kara iklimi karakterlerinin ağır bastığı özelliklerle karşılaşılır. Thorn wait iklim tasnifine göre Türkiye için mevcut makro-klima tipleri içinde Eskişehir İç Anadolu step grubuna girer. Eskişehir merkez istasyonuna göre kentte ortalama sıcaklık $11\text{ }^{\circ}\text{C}$ 'dir (Ertin, 1994: 4).

Sıcaklık Temmuz ve Ağustos aylarında $20\text{ }^{\circ}\text{C}$ aşarken, Ocak ayında ise 0.3 ile en düşük aylık ortalama değerine ulaşır. Sıcaklığın $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ 'nin altında olduğu günler sayısı da 98.6 gün olup, bu bakımdan Ocak ayı en yüksek değeri verir. Gece ve gündüz arasındaki sıcaklık farklılıkları yaz aylarında bile hissedilir. Nisbi nemin en yüksek oranına ise kış mevsiminde rastlanır (%77.4). Yaz aylarında ise bu değer %55 civarında olması, sıcaklığa dayanma gücü verir (Ertin, 1994: 5).

Yıllık ortalama yağış miktarı 388.5 mm. civarında olup en yağışlı mevsimler kış ve ilkbahardır. Haziran ayından itibaren düşüş göstermeye başlayan yağış en düşük değerine Ağustos ayında ulaşır (7.1 mm). Eylül ayından itibaren tekrar artmaya başlar. Bir yıl içinde yağışlı geçen gün sayısı ise 101.7 gündür. Kar yağışlı gün sayısının 20.1 gün olduğu kentte ortalama karla örtülü gün sayısı da 25.5'tu (Ertin, 1994: 8).

Diğer taraftan kentte rüzgâr durumu gözlemlendiğinde rüzgârların belli bir yönden esmediğini söylemek mümkündür. Esmeye şiddetleri her yön için aynı olmakla birlikte yıllık esme sayılarında maksimumlar batı ve doğu da görülür. Ayrıca esme yönü mevsimlere göre de değişir. Bu bakımdan kış aylarında doğu yönlü rüzgârların esme sayısının arttığı dikkati çeker, ilkbahar, yaz ve sonbahar aylarında ise batı yönlü rüzgârın esme sayısı artmakta, bunu ikinci sırada yine doğu yönlü rüzgârlar izlemektedir (Eskişehir meteoroloji istasyonu, 2008).

İl genelinde bazı bölgelerde karaçamların arasında, kızılçamlar da görülür. Eskişehir'in güneyindeki platolarda orman bulunmamakta fakat bölgesel step bitkileri vardır. İl merkezinin denizden yüksekliği ise 792 m'dir. İç Anadolu stepleri, Kuzey Anadolu ve Batı Anadolu ormanları şehrin bitki örtüsünü oluşturur. Sündiken Dağları'nın güney yamaçlarında 1000 metreden sonra meşe çalılıkları, daha yükseklerde bodur meşeler görülür. 1300 metreden sonra yer yer karaçamlar bulunu. (Ertin, 1994: 7).

Eskişehir'den geçen iki önemli akarsudan ilki Sakarya Nehri ikincisi ise Porsuk Çayı'dır. Bu akarsuların il sınırları içerisinde kalan arazisinde 2 adet baraj bulunmaktadır. Porsuk

Çayı üzerinde Porsuk Barajı, Sakarya Nehri üzerinde ise Gökçekaya Barajı bulunmaktadır (Eskişehir Valilik Verileri, planlama ve koordinasyon, 2010).

Sakarya Nehri Çifteler İlçesi'nin sınırları içinde yer alan "Sakaryabaşı" denilen yerden çıkmaktadır. Buradan çıkan su, önce Bardakçı Suyu ile, sonra Seydisu ve Sarısu ile birleşerek güneydoğuya doğru akar. Çakmak Köyü yakınında Ankara - Eskişehir arasında il sınırı olur ve kuzeye döner. Kıran Hamamı denilen yerde Porsuk Çayı ile birleşir ve kuzeye doğru akar. Sarıyer Barajı'ndan sonra akışı batıya döner. Porsuk Çayı ve Kolları İki koldan oluşmuştur. Birincisi, Porsuk suyudur. Kaynağı Murat Dağı'ndadır. Altıntaş havzasında hafif meyilli bir arazide akar. Diğer kol, Kütahya'nın batısından gelir. Bu, şehrin kuzeyinden "Porsuk Çayı" adı ile geçen sudur. Porsuk Barajı ise Porsuk Çayı üzerindedir. Şehrin su, taşkınlarını, önlemek, sulama ve kullanma suyunu temin amacıyla yapılmıştır. Sarıyar Barajı Ankara il sınırında, Sakarya Nehri üzerinde kurulmuştur. Amacı Batı Anadolu'nun elektrik gereksinimini karşılamaktır. Musaözü Barajı Eskişehir'den 28 km uzaklıkta bulunan Mollaoğlu deresi üzerindedir. Yine taşkından korunma ve sulama amacıyla kurulmuş olup, ağaçlandırılan çevresi, Eskişehirliilerin tatil günlerinde rağbet ettikleri mesire yerlerinden biridir. Gökçekaya Barajı Eskişehir'in kuzeydoğusunda Sakarya Nehri üzerindedir. Elektrik üretmek amacıyla kurulmuştur. Dodurga Barajı Sarısu deresinin üzerinde kurulmuştur. Eskişehir'e yararlı olan barajlardan biridir. İnönü'yü sulamak ve taşkınları önlemek amacıyla kurulmuştur (Eskişehir Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2010).

İlin toprak yapısına bakıldığında Kalın alüvyal bir toprak tabakası ile kapalı olan Porsuk Ovası çok verimlidir. Ova'da buğday, arpa, çavdar, yulaf, mısır, pirinç ve şeker pancarı ekimi yapılır (Eskişehir Tarım ve Kredi Kooperatifi, 2009).

BÖLÜM 2 : BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1. Yerleşmenin Tarihi Gelişimi

Tarihi dönemler içinde Anadolu'daki ünlü merkezlerden biri olan kentin sit alanının, ilk kuruluş yerinin, neresi olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından farklı yerlerde gösterilmekle beraber, şehrin, diğer Anadolu şehirlerinden farklı olarak ilk kuruluş yerini büyük ölçüde değiştirmeden geliştiği söylenebilir.

İlin Kuruluş yerinin neresi olduğuna geçmeden önce, sahanın, yerleşim yeri olarak seçilmesinin nedenleri üzerinde durmak daha yerinde olacaktır. Bilindiği gibi Paleolitik dönemin ilkel insan toplulukları avcılık ve toplayıcılık gibi basit ekonomik düzen kurarak, ortam üzerinde hazır bulduğu kaynakları kullanmış başka bir deyişle, ortamdaki kendi müdahalesini katarak yararlanma yoluna gitmemiştir.

Neolitik dönemin sedanter yaşayan insanı ise ilkel tarımsal yöntemler geliştirmiş ve bu amaçla da bulunduğu ortamı tarıma elverişli veya elverişsiz olmak üzere sınıflandırmıştır. Böylece iyi ürün alabileceği verimli topraklar yanında, suya yakın olma vb. gibi, koşulların elverişli olduğu sahalara yerleşmeyi prensip edinmiştir. Bu olgu doğrultusunda Eskişehir'in sit alanı değerlendirilirse, bu alanın ilkçağ insanının istediği elverişli ortam koşullarına sahip olduğunu görülür.

Gerçekten de tarımsal potansiyel açısından verimli bir ova, uygun iklim koşulları, Porsuk gibi bir akarsu ile çeşitli kaynak sularının varlığı, bölgesel relief faktörlerinin de etkisi ile ulaşım elverişliliği yanında Porsuk vadisinin kontrol edilişi, sahaya ilkçağdan itibaren yerleşilmesinin ana nedenleri olmuştur (Eskişehir Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2010).

İlkçağlardan itibaren M.Ö. 14. yüzyılda Hititler Eskişehir merkezli büyük bir devlet kurmuşlardır. Eskişehir'in önemi ve yeri dolayısıyla Hititler döneminde Eti'lik (Beylik) olduğu görülmektedir. M.Ö. 12. yüzyılda Anadolu'ya giren Frigler Anadolu'ya yayılmış ve Dorylaion adı ile bölgeye yerleşmiştir.

Friglerden sonra bölgeye Lidyalılar daha sonrada Persler hakimiyeti altına almıştır. M.Ö. 4.yy'da Makedon kral İskender'in eline geçen Eskişehir, İskender' in ölüm tarihi olan M.Ö. 323 yılına kadar İskender'in İmparatorluğu altında kalmıştır. M.Ö. 2 yy'da Roma İmparatorluğu kontrolüne geçen bölge, Roma'nın ikiye ayrılmasına kadar Roma

İmparatorluğu'nun ayrıldıktan sonra da Bizans hakimiyetinde kalmıştır (Eskişehir Valiliği. Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 29 Eylül 2008).

Selçuklular dönemine bakıldığında Yeniden Bizans egemenliğine giren Dorylaion 1074'te Selçukluların eline geçti. Şehir Anadolu Selçukluları zamanında, Selçuklular ile Haçlılar arasında yapılan savaşlara sahne olmuştur. Bu zamanda şehrin adı "Sultanönü" olarak anılmaktadır. Şehir içinde Selçuklulara ait pek çok eser vardır (Eskişehir Valiliği. Kültür ve Turizm Müdürlüğü 29 Eylül 2008).

Osmanlılar döneminde Eskişehir Anadolu (merkezi Kütahya) eyaletine bağlı Sultanönü sancağının merkeziydi. Bu dönem ile fonksiyonel özellikleri değişen kentte birbirinden ayrı özelliklere sahip iki devre ayırt edilir. Bu devreler 17. yüzyıl ve 1860 arasını kapsayan «duraklama dönemi» ve 1860–1914 yıllarını kapsayan gelişme dönemi olarak adlandırılabilir (Togan, 1946: 309-310).

Duraklama devrine girildiğinde bir zamanların meşhur Doryleaum'unda görülen parlak yaşam ve gelişme hareketleri zamanla hızını kaybetmiş ve kent fakir, kirli, küçük bir kasaba görünümü kazanmıştır. Kuşkusuz Eskişehir'in kasaba karakteri kazanmasını hazırlayan birtakım nedenler vardır.

Bilindiği gibi Eskişehir Osmanlı devletinin kuruluş döneminde uç beyliği konumundadır. Bu özelliği ile düzenin sağlanmadığı ve tam anlamı ile Osmanlı egemenliğinin hâkim olmadığı Anadolu'da Asya kökenli saldırılara karşı bir kale durumundadır.

Başka bir açıdan bakıldığında kent İmparatorluğun kuruluş döneminde askeri ve stratejik açıdan önemli bir merkezdir. Ancak 1473'te Fatih Sultan Mehmet'in Anadolu üzerinde Osmanlılara karşı olan son beylikleri de (Akkoyunlu ve Karakoyunlu beylikleri) ortadan kaldırması ile Anadolu yıllardır özlediği barış ortamına kavuşmuş, Osmanlı devletinin de toprakları genişlemiştir. Bu durumda Eskişehir'de uç beyliği konumunu yitirmiştir.

16. yy.'ın Kanuni Döneminde, Eskişehir'in konumu dolayısıyla önem kazandığını görmekteyiz. 16. yy'da, Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze kalan, ilginç bir belge bulunmaktadır. Bu belge, Kanuni Sultan Süleyman'ın İran Seferi'ne katılmış olan

Matrakçı Nasuh'un pek çok yerleşim yerinin, resmini minyatür sanatını kullanarak yapmış olduğu, resim kitabıdır.

19. yy da demiryolunun Eskişehir'e gelmesi ile şehirde ticaret canlandı 19. yüzyıl boyunca yöreye Kafkasya, Kırım, Romanya ve Bulgaristan'dan gelen göçmenler yerleştirildi. Şehir 1877–1878 Osmanlı-Rus harbinden sonra muhacirlerin yerleştirilmeye başlamasıyla beraber gelişmeye başlamıştır.

Eskişehir'de Türk Kurtuluş Savaşı'nın 5 önemli meydan muharebesinin üçü geçmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğindeki Kurtuluş Savaşı'nın önemli muharebelerinden biri olan I. İnönü Savaşı Eskişehir topraklarında gerçekleşmiştir.

Eskişehir, Kurtuluş Savaşı'nın kilit noktalarından birini oluşturduğundan, savaşta maddi ve manevi olarak çok yıpranmıştır (Genel Kurmay Başkanlığı, 2008).

Milli mücadele yıllarından sonra Cumhuriyet dönemine girildiğinde ise;

Cumhuriyet ilan edildikten sonra Eskişehir 1925 yılında il olmuştur. 1925 yılında il merkezi olan Eskişehir, Cumhuriyet dönemi ile birlikte hızlı şehirleşme süreci içersine girmiş, 1923–50 arasında 25 yılı aşkın bir süre içersinde de çok fonksiyonlu bir il olmuştur (Ertin, 1994: 22).

1926 yılında Eskişehir'in, Sivrihisar, Mihaliççık ve Seyitgazi olmak üzere üç ilçesi bulunmaktadır. 1954 yılında çıkarılan kanunla Çifteler ve Mahmudiye, 1957 yılında çıkarılan diğer bir kanunla da Sarıcakaya ilçe haline getirilmiş ve ilçe adedi 6'ya çıkmıştır (Eskişehir Valiliği).

Daha sonra 1987 tarihinde 3392 sayılı kanunla Alpu, Beylikova ve İnönü, 9 Mayıs 1990 tarih ve 3544 sayılı kanunla Günyüzü, Han ve Mihalgazi ilçe haline getirilmiş, böylece ilçe sayısı 12'ye çıkmıştır (Eskişehir Valiliği, Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2008).

22 Mart 2008 tarihli resmi gazetede yayınlanan 5747 sayılı yasa ile de Merkez ilçe kaldırılarak Odunpazarı ve Tepebaşı adıyla 2 yeni ilçe daha kurulmuş ve ilin toplam ilçe sayısı 14'e ulaşmıştır (Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, cbs, 2008).

BÖLÜM 3: ESKİŞEHİR İLİNİN İDARİ COĞRAFYA ANALİZİ

İdari coğrafya yeryüzünde idari birimler meydana getiren ülkeleri idari bakımdan inceleyen bir bilim dalıdır. İdarî coğrafya alanında yapılan çalışmalar yöneticilere, maliye ve ekonomistlere, sanayi ve ticaretle uğraşanlara, tek kelime ile ülkeyi yakından tanımak isteyen herkese bilgi vermek sureti ile büyük faydalar sağlamaktadır. Çünkü ülke kalkınması ve ülke refahı için yapılacak tüm planlamalarda, mevcut idari yapının, bu yapı ile sahip olunan avantaj ve dezavantajların bilinmesi açısından önemli olmakta ve çalışmalara yön vermektedir. Bu açıdan Türkiye'nin mülki idari bölümlerini oluşturan illerin, kendi içlerinde incelenmesi ülkemizin idari coğrafyasının daha iyi anlaşılması bakımından önemlidir.

Çalışmamızın bu kısmında ilin idari yapısı incelenmeye çalışılacaktır. ilin idari bölünüş yapısı, kentsel idarî alanlar ve köy idarî alanları, idari coğrafya yönünden ele alınarak ayrıntılı olarak incelenecektir.

Uluslararası platformda, siyasi nitelik taşıyan devletlerin egemenlikleri altındaki ülke arazilerinin yönetimiyle ilgili esasları, coğrafi ortamla ilişkili olarak ele alan sosyo-ekonomik coğrafya dalı idari coğrafya'dır. İdari coğrafya, devletin yönetim yapısı gereği ülke topraklarında yapılmış veya yapılacak idarî düzenlemelerin doğal coğrafya koşullarına ve sosyo-ekonomik yapıya uygun olup olmadığını araştırıp, bu yönde yapılacak planlamalara yön vermektedir (Özçağlar, 2005: c3-1-3).

Coğrafyanın, “salt bilim” karakterli dalları yanında eşit şartlarda yer almasa bile, idarî coğrafyanın memleketi idare edenlere, maliye ve iktisatçılara, sanayi ve ticaretle uğraşanlara, tek kelime ile memleketi yakından tanımak isteyenlere bilgi vermek sureti ile büyük faydalar sağlayacağı tabiidir. Hatta bir bakımdan, idari coğrafyanın sağladığı bilgilerin yalnız pratik olmakla kalmayıp bilimsel özellikler de taşıdığını söylemek mümkündür (Darkot, 1961: 1).

Eskişehir ilinde şehir özelliği taşıyan yerleşmeler Odunpazarı ve Tepebaşı merkez ilçeyi oluşturmaktadırlar. Büyükşehir ilan edilmiş olan Eskişehir 2008 yılında 741.739 nüfusa sahip olup şehrsel fonksiyonları her geçen gün daha da gelişmektedir 2008 yılına kadar Eskişehir il merkezi tek bir merkez olarak devam etmiş ve 2008 de son idari değişiklikle il merkezini Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinin merkezleri oluşturmaktadır.

Taşra ilçelerini ise Çifteler, Mahmudiye, Mihallıccık, Sarıcakaya, Seyitgazi, Sivrihisar, Alpu, Beylikova, İnönü, Günyüzü, Han, Mihalgazi oluşturmaktadır.

3.1. Eskişehir İlinin İdari Bölünüşü

Mevcut durumda Eskişehir ilinde 2 merkez ilçe, 12 taşra ilçe ile toplamda 14 ilçe yer almaktadır. İlçe, Bir ilin alt bölümünü oluşturan idari bir ünedir. İlçelerin bir araya gelmesiyle iller ortaya çıkar. Bir ilin idari sınırları kapsamında il merkezi durumundaki kentsel yerleşme ile diğer kentsel idari alanlarla köy idari alanlarının içinde yer aldığı ilçe alanı merkez ilçedir.

Kanunla büyükşehir statüsü kazandırılan il merkezi durumundaki şehirlerin belediye sınırları kapsamındaki semtlerinde, idari hizmetlerin kolay yürütülebilmesi ve valiliğin yükünün hafifletilmesi amacıyla kaymakamlık teşkilatları kurulmuştur.

Bu kaymakamlıklar mülki idare yönünden belediye sınırları içinde şehrin kendilerine ayrılan kısımlarından ve ilçe sınırı içine kalan köy ve kasabalardan sorumludur.

Tablo 2 : Eskişehir İlinin ilçelere göre nüfusu 2008

İLÇE	TOPLAM		
	Toplam	Erkek	Kadın
Odunpazarı	342.515	169.591	172.924
Tepebaşı	271.732	135.782	135.950
Günyüzü	7.678	3.739	3.939
Han	2.488	1.242	1.246
İNÖNÜ	7.547	3.806	3.741
Mahmudiye	9.202	4.575	4.627
Mihalgazi	3.952	1.932	2.020
Mihallıccık	11.158	5.486	5.672
Sarıcakaya	5.511	2.665	2.846
Seyitgazi	17.219	8.560	8.659
Sivrihisar	24.877	12.341	12.536
Çifteler	11.810	5.823	5.987
Alpu	13.884	6.915	6.969
Beylikova	7.136	3.542	3.594
Toplam	741.739	368.486	373.253

Kaynak :TÜİK 2008 verileri

Eskişehir ilinin en kalabalık ilçeleri doğal olarak büyükşehir ilçeleri olan Odunpazarı (342.515) ve Tepebaşı (271.732) dır.

Taşra ilçelerinden en kalabalık nüfusa sahip olan ilçeleri ise, Sivrihisar (24.877), Seyitgazi(17.219), Alpu (13.884), Çifteler (11.810), Mihalıçcık (11.158) ilçeleridir.

3.1.1 Köy İdari Alanları

Türkiye'nin idari bölünüş sistematiği içinde tabanı oluşturan muhtarlar ve ihtiyar heyetleri tarafından yönetilen köy idari alaları, Belirli bir idari sınırı bulunan ve bu sınırlar içerisinde yer alan sürekli ve dönemlik kır yerleşmeleriyle ekonomik faaliyet sahalarından oluşan, hammadde üretimi (tarım, hayvancılık, ormancılık, avcılık, toplayıcılık) ve evsel sanayi ile ilgili faaliyetlerin egemen olduğu ülkemizin kırsal kesimini oluşturan en küçük idari sahaları durumundadırlar (Özçağlar, 2005: 6)

Köy için belirtilen nüfus sınırı 2004 yılına kadar (18.03.1924 tarih ve 442 sayılı Köy kanunu ile 03.04.1930 tarih ve 1580 sayılı eski belediye kanunu) 2000 kişi olarak kabul edilirken 24 Aralık 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5272 sayılı yeni belediye kanununun 4.maddesi gereği; 5000 ve üzerinde nüfus barındıran yerleşmeler de belediye kurulabilecektir. Hükümü getirilmiştir (Özçağlar, 2005: 6).

Buna göre nüfusu 5000'e kadar olan yerleşmeler köy olarak nitelendirilmektedir. Fakat şunu belirtmek gerekir ki, bir yere köy, kasaba, şehir diyebilmek için nüfus kriteri tek başına yeterli bir kriter değildir.

Eskişehir ilinde toplam 382 köy idari alanı olup bu köylerin toplam nüfusu ise (2008 yılı) 88.076'dır (tablo 5).

Bir köy idari alanının içinde tek bir yerleşmenin mevcut olabileceği gibi, birkaç daimi yerleşme ve dönemlik yerleşmelerde bulunabilmektedir. illerde bazı köyler mahalleli yerleşmelerden oluşmakla birlikte genellikle köyler toplu dokulu ve tek yerleşmeli idari alanlardan oluşmaktadır (Karakuzulu, 2010: 62).

Tablo 3: 2007 yılı adrese dayalı nüfus sayım sonuçlarına göre Eskişehir İlinde ilçelerin belediyeleri ve nüfusları

2007 yılı Belediye teşkilatı olan yerleşim yerlerinin nüfusları				
Merkez	Belediye	Toplam	Erkek	Kadın
	Gündüzler Belediyesi	1315	663	652
	Çukurhisar Belediyesi	3833	1919	1915
	Odunpazarı Belediyesi	324924	159883	165041
	Muttalıp Belediyesi	6750	3404	3346
	Tepebaşı Belediyesi	245901	122833	123068
	Sakarılıca Belediyesi	531	250	281
Alpu	Alpu Belediyesi	5497	2704	2793
	Osmaniye Belediyesi	1376	692	684
	Bozan Belediyesi	2136	1052	1084
Beylikova	Beylikova Belediyesi	3744	1889	1855
Çifteler	Çifteler Belediyesi	11887	5858	6029
Günyüzü	Günyüzü Belediyesi	1824	918	906
	Kavakent Belediyesi	1444	697	747
	Gümüşkonak Belediyesi	1546	752	794
Han	Han Belediyesi	1298	663	635
İnönü	İnönü Belediyesi	4316	2182	2134
Mahmudiye	Mahmudiye Belediyesi	5069	2501	2568
Mihalgazi	Mihalgazi Belediyesi	1708	862	846
	Alpagut Belediyesi	980	491	489
Mihalıççık	Mihalıççık Belediyesi	3287	1576	1711
	Yunusemre Belediyesi	1034	492	542
	Dinek Belediyesi	617	291	326
Sarıcakaya	Sarıcakaya Belediyesi	2508	1229	1279
	Laçın Belediyesi	996	485	481
Seyitgazi	Seyitgazi Belediyesi	3197	1571	1626
	Kırka Belediyesi	4472	2281	2191
	Doğançayır Belediyesi	1597	813	784
Sivrihisar	Sivrihisar Belediyesi	10293	5081	5212
	Kaymaz Belediyesi	1359	664	695
	Nasrettin Hoca Belediyesi	824	409	415
	Dümrek Belediyesi	1114	553	561

Kaynak : TÜİK

2007 yılında Eskişehir ilindeki belediye teşkilatı olan yerleşim yerleri incelendiğinde merkeze bağlı olan 6 belediye bulunmaktadır

Bunlar; Odunpazarı, Tepebaşı, Gündüzler, Çukurhisar, Muttalıp, Sakarılıca belediyeleridir.

Bu belediyeler içinde nüfusu en yüksek olan Odunpazarı (324.924) ve Tepebaşı belediyesidir (245.901). En az nüfusa sahip olan belediye yerleşmesi Sakarılıca belediyesidir.

Verilen belediyeler içinde ilçe merkezi olanların dışında ilçe merkezi görevi olmayan belediyeler Alpu'ya bağlı Osmaniye ve Bozan, Günyüzü İlçesine bağlı Kayakent, Gümüşkonak, Mihalgazi'ye bağlı Alpagut, Mihallıççık'a bağlı Yunusemre, Dinek, Sarıcakaya'ya bağlı Laçın, Seyitgazi'ye bağlı Kırka, Doğançayır, Sivrihisar'a bağlı Kaymaz, Nasrettin Hoca, Dümrek Belediyeleridir.

Tablo 4: 2000 yılı Eskişehir ilinin ilçe , belde, bucak, köy sayısı

Sıra No	İlçe adı	Belde sayısı	Bucak sayısı	Köy sayısı	Merkeze uzaklığı
1	Merkez	6	1	81	-
2	Alpu	3	_	27	40 km.
3	Beylikova	1	_	21	76 km.
4	Çifteler	1	_	22	65 km.
5	Günyüzü	3	_	15	140 km.
6	Han	1	_	11	105 km.
7	İnönü	1	_	12	36 km.
8	Mahmudiye	1	_	15	52 km.
9	Mihalgazi	3	_	3	35 km.
10	Mihallıççık	3	_	49	96 km.
11	Sarıcakaya	2	_	8	45 km.
12	Seyitgazi	3	1	45	42 km.
13	Sivrihisar	4	1	61	90 km.
	TOPLAM	32	3	343	-

Kaynak: TÜİK

2000 yılı Eskişehir İli verilerine bakıldığında Eskişehir İli 13 ilçeden oluşmaktadır. Toplamda 343 köy idari alanı olup, 32 belediye yerleşmesi bulunmaktadır. Köylerin ilçelere göre dağılımı incelendiğinde merkeze bağlı 6 belediye yerleşmesi 1 bucak ve en fazla köy idari alanına sahiptir ve 81 köy idari alanı bulunmaktadır, Alpu ilçesine

bağlı 3 belediye yerleşmesi 27 köy idari alanı bulunmaktadır, Beylikova ilçesine bağlı 1 belediye ve 21 köy idari alanı, Çifteler ilçesine bağlı 1 belediye 22 köy idari alanı, Günyüzü ilçesine bağlı 3 belediye ve 15 köy idari alanı, Han ilçesine bağlı 1 belediye ve 11 köy idari alanı , İnönü ilçesine bağlı 1 belediye 12 köy idari alanı , Mahmudiye ilçesine bağlı 1 belediye 15 köy idari alanı Mihalgazi ilçesine bağlı 3 belediye ve en az köy idari alanına sahip olarak 3 köy idari alanı, Mihallıççık ilçesine bağlı 3 belediye 49 köy idari alanı Sarıcakaya ilçesine bağlı 2 belediye 8 köy idari alanı, Seyitgazi ilçesine bağlı 3 belediye ve 45 köy idari alanı, Sivrihisar ilçesine bağlı ise 4 belediye ve 61 köy idari alanı bulunmaktadır.

Tablo 5: 2008 yılı Eskişehir İlinin ilçe, belde, bucak, köy sayısı

Sıra No	İlçe adı	Belde sayısı	Bucak sayısı	Köy sayısı	Merkeze uzaklığı
1	Odunpazarı	1	--	41	
2	Tepebaşı	1	--	41	-
3	Alpu	3	-	29	40 km.
4	Beylikova	1	-	21	76 km.
5	Çifteler	1	-	22	65 km.
6	Günyüzü	3	-	16	140 km.
7	Han	1	-	11	105 km.
8	İnönü	1	-	11	36 km.
9	Mahmudiye	1	-	15	52 km.
10	Mihalgazi	3	-	5	35 km.
11	Mihallıççık	3	-	50	96 km.
12	Sarıcakaya	2	-	9	45 km.
13	Seyitgazi	3	1	47	42 km.
14	Sivrihisar	4	1	64	90 km.
	TOPLAM	32	2	382	-

Kaynak: TÜİK

2000 yılında 343 olan köy sayısı 2008 yılında artarak toplamda 382 köy idari alanı olmuştur, köylerin ilçelere göre dağılımı incelendiğinde, 2000'de 81 köy bulunan merkez ilçe 2008'de Tepebaşı ve Odunpazarı ilçeleri olmak üzere ikiye bölünmüştür.

İlçeler bölünürken Porsuk Nehri sınır kabul edilmiştir porsuk nehrinin kuzey yakası Tepebaşı güney yakası ise Odunpazarı ilçeleri olarak ayrılmıştır, Odunpazarı ilçesine bağlı 41 köy idari alanı bulunmaktadır, Tepebaşı ilçesine bağlı 41 köy idari alanı bulunmaktadır bir mahalle köy statüsüne girmiştir.

Alpu ilçesinde 2 mahalle köy statüsü kazanmış ve 3 belediye yerleşmesi ve 29 köy idari alanı bulunmaktadır.

Beylikova ilçesinde değişiklik olmamış ve 1 belediye ve 21 köy idari alanı, Çifteler ilçesinde değişiklik olmamış ve 1 belediye 22 köy idari alanı, Günyüzü ilçesine bağlı 3 belediye ve 1 mahalle köy statüsü kazanarak 16 köy idari alanı bulunmaktadır.

Han ilçesinde değişiklik olmamış ve 1 belediye ve 11 köy idari alanı, İnönü ilçesinde 1 köy idari alanı mahalle statüsü kazanmış ve 1 belediye 11 köy idari alanı mevcuttur.

Mahmudiye ilçesinde değişiklik olmamış ve 1 belediye 15 köy idari alanı, en az köy idari alanına sahip olan taşra ilçesi Mihalgazi dir. Burada ise 3 belediye ve 2 mahalle köy statüsü kazanarak 5 köy idari alanı oluşmuş, Mihallıçık ilçesine bağlı 3 belediye ve 1 mahalle köy statüsü kazanarak 50 köy idari alanı oluşmuştur.

Sarıcakaya ilçesine bağlı 2 belediye ve 1 mahalle köy statüsü kazanarak 9 köy idari alanı oluşmuş, Seyitgazi ilçesine bağlı 3 belediye ve 2 mahalle köy statüsü kazanarak 47 köy idari alanı oluşmuştur.

En fazla köy idari alanına sahip taşra ilçesi ise Sivrihisar dır buraya bağlı 4 belediye ve 3 mahalle köy statüsü kazanarak 64 köy idari alanı ortaya çıkmıştır. Sonuca bakıldığında 2000 yılı köy idari alanı sayısı 343 iken 2008 de köy idari alanı sayısı 39 artarak 382 ye çıkmıştır.

Köy idari alanı sadece yerleşmenin bulunduğu alanı değil köy sınırları içerisinde kalan çayırı, merası, ormanı, tarım alanı, çeşitli ekonomik etkinlikleri de içermekte olup, köy muhtarı ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilen ve bir ilçeye bağlı en küçük idari üniteyi oluşturmaktadır.

İdari coğrafya bakımından köylerle ilgili en önemli sorunlardan biri, köylülerin kendi sınırlarının nereye kadar uzandığını bilmemeleridir. Şöyle ki; köylerin yakınında kullandıkları hazine arazileri, varsa buraları kendi köylerinin arazileri olarak görmektedirler veya kendi köylerinin sınırı bittiği halde, bu köyde oturan bir şahsın komşu köyün sınırları içerisinde bulunan tarlasından dolayı köy sınırlarının buraya kadar ulaştığını düşünmektedirler (Karakuzulu, 2010: 64).

3.1.2. Kentsel İdari Alanlar

Kent günümüz Türkiye’inde yaygın olarak şehir karşılığı kullanılan ve şehirle eş anlamlıymış gibi algılanan bir sözcük olmakla birlikte, genel anlamda kasabaları da kapsamaktadır (Özçağlar, 2005: 9).

Belediye teşkilatına sahip olan ilçe merkezi, il merkezi durumundaki kentsel yerleşmelerle, ilçe ve il merkezliği görevi olmayan belediye örgütlü kentsel yerleşmelerin (beldelerin) içerisinde yer aldıkları idari alanlara “kentsel idari alan” denilmektedir (Özçağlar, 2005: 9).

İşte, burada vurgulanan kent kavramı içerisinde hem kasabalar, hem de şehirler yer almaktadır. Bu nedenle, ülkemizdeki kasaba ve şehirleri özelden herhangi bir fonksiyonel ayrıma tabi tutmadan genelleştirerek “kentsel yerleşmeler” başlığı altında toplamak mümkündür(Özçağlar, 2005: 9).

Eskişehir ilinde 1 il merkezi 14 ilçe merkezi ve 32 belde olmak üzere toplam 47 kentsel idari alan bulunmaktadır (Tablo 5). Eskişehir büyükşehir belediyesi sınırları içinde birden fazla belediye olmasına rağmen, il merkezi bir kentsel idari alan olarak düşünülmektedir.

Kentsel idari alanların oluşturulmasındaki amaç, belediye hizmetlerinin götürülmesi ve buralarda imarlı yapılaşmayı sağlamaktır. Çünkü ülkemizde kentsel idari alan dışındaki yerleşmelerde yapılaşmaya gerekli özen gösterilmemektedir (Karakuzulu, 2010: 64).

BÖLÜM 4: ESKİŞEHİR İLİNİN NÜFUS YAPISI VE DAĞILIŞI

4.1. Nüfusun Tarihsel Gelişimi

Bugünkü sit alanının kuruluş tarihi Selçuklular dönemine kadar inen Eskişehir'in 1800 yılından önceki nüfus miktarı hakkında kesin bir bilgi yoktur Ancak Ramsay Selçuklu akımlarının yoğun olduğu dönemleri anlatırken, Bizanslı tarihçilerin yazıtlarına da dayanarak şehrin nüfusunun kalabalık olduğunu belirtmektedir.

Tarihi belgeleri araştıran Stewig'te (Stewing, 1970: 210). kentin 1800'lü yıllarda 900 hane ve 4500 kişiden oluştuğunu 1894 yılında ise hane sayısının 800, nüfusun ise 4000 kişiye düştüğünü belirtmektedir.

Aynı biçimde tarihi bir belge niteliği taşıyan Osmanlı Salnamelerinde de Hüdavendigâr Vilâyetine bağlı kaza merkezi olarak geçen kentin nüfusu 1870 yılında 7931 Müslüman erkek, 3339 hane ve 5 mahalle, 1874 yılında 19.168 Müslüman erkek, 77 Müslüman olmayan erkek olmak üzere 19.245 kişi olarak gösterilmiş, hane sayısı ise 4069 olarak verilmiştir. 1876 yılında ise hane sayısının 4500'e yükseldiği Müslüman erkek sayısının ise 11.320 kişiden oluştuğu belirtilmiştir.

Salnameler dışında Eskişehir'in nüfusu 19. yüzyılda şehri ziyaret eden seyyahlar tarafından da incelenmiştir. Nitekim 1880'li yıllarda Şemsettin Sami Kamus-ul Alam adlı eserinde şehrin nüfusunun 10.000 kişiden oluştuğunu belirtmiş (Sami, 1889: 937-938). 1886 da şehri ziyaret eden Von Diest ise, nüfusu 15.000 kişi olarak tahmin etmiştir (Diest, 1886: 51-52).

Vital Cuinet ise (1894 yılında basılan eserinde) nüfusun 19.023 kişiden oluştuğunu, bunun 17.131'inin Müslüman, 1147'sinin Rum Ortodoks, 583'ünün Ermeni, Gregoryan, 132'sinin Katolik Ermeni ve 30'unun Latinlerden oluştuğunu söylemiş, ayrıca şehirde demiryolu şantiyesinde çalışan ve yerleşik olmayan 400 kişi civarında İtalyan ile Rum'un da yaşadığını belirtmiştir (Cuinet, 1894: 209).

I. Dünya Savaşına tekabül eden yıllarda ise kentin nüfusu J.H. Mortmann'a (Darkot, 1963: 386). göre 25.000, Reinhard'a göre 35.000 (Reinhard, 1942: 251). Von HMeier'e göre ise 30.000 kişi olarak tahmin edilmiştir (Meier, 1917: 19).

Cumhuriyet öncesi dönemde kentin nüfusu gerek salnameler gerekse yabancı seyyahların tahminlerinden anlaşılacağı gibi devrin diğer Anadolu şehirlerine göre oldukça fazladır. Bu dönem içinde kentte yaşanan en önemli nüfus hareketi ise 1877-78 yıllarında Osmanlı-Rus savaşı sonucunda Kırım'dan gelen Tatar göçmenleri ile gerçekleşmiş, bunu Rumeli göçmenlerinin göçü izlemiştir.

Kente yerleşen göçmenlerin kesin sayıları bilinmemekle birlikte gelenlerin gerek tarım tekniğinde kullandığı değişik yöntemler gerekse Porsuk çayının güney kıyılarında kurdukları yeni mahalleler yerleşmenin gelişmesi üzerinde önemli etkiler yapmıştır.

Eskişehir'de Cumhuriyet öncesi dönem nüfus artışında etken olan ve bu biçimde, nüfus yapısında hareketlilik yaratan bir olay da demiryolunun kente ulaşım işletmeye açılması ile bu ulaşım sistemine sapa kalan yerleşim birimlerinden göç ederek, kente yerleşen tüccar kesimi ile yaşanmıştır.

Cumhuriyet öncesi dönemde yurtiçi ve dışından nüfus alarak, çoğu şehrimize oranla farklı yönde de nüfusu artan Eskişehir, negatif yönde gelişen nüfus hareketleri ile de dikkati çeker. Nitekim 1911–12 Balkan Savaşı, ardından I. Dünya savaşı ve Kurtuluş savaşı nedeniyle savaşa gidenler ve bu savaşlarda ölenler ile şehir sürekli nüfus kaybetmiştir (Ertin, 1994: 104).

Sayımının yapıldığı 1927 yılında 32.341 kişi olan nüfus miktarı ile kent aşağı yukarı I. Dünya savaşından önceki nüfusa yakın bir değer göstermiştir. 1927 yılından günümüze kadar geçen süre içinde kentin nüfus miktarı ve nüfus artış oran Türkiye'deki şehrsel nüfus aynı yıllarda Yunan ordularının şehre saldıracağı haberinin yayılması üzerine çok sayıda Eskişehirli yaşadığı şehri terk etmiş ve başka şehirlere (Ankara, Konya) göç etmiştir.

Böylece 1914–22 yılları arasında kentin nüfusu önemli ölçüde azalmıştır. 1922 yılından sonra başka bir deyişle Eskişehir'in düşman işgalinden kurtulması ile bu kez kentte yaşayan azınlıkların büyük kısmı şehri terketmiştir.

4.2. Nüfus Özellikleri

Bakıldığında Eskişehir’de ki şehirsal nüfus miktarı yıldan yıla artış göstermektedir, 1927–1990 yılları arasındaki Eskişehir de en fazla artış 1927–1935 arasında (% 45,4) olmuştur. Nüfus artış oranının bu derece yüksek bir değer göstermesi ise kentin ilki 1800’ lü yıllarda yaşanan ikincisi Ağustos 1950 yılında Bulgaristan ile yapılan antlaşmadan kaynaklanan toplu göç olayı ile karşılaşmasından ileri gelmektedir (Ertin, 1994: 105).

Tablo 6: Eskişehir İli şehirsal nüfusu ile Türkiye’deki şehirsal nüfus miktarları ve oranları

Yıl	Eskişehir İli Şehirsal Nüfus Miktarı	Türkiye Şehirsal Nüfus Miktarı	Yıl	Eskişehir Şehirsal,Nüfus Artışı (%)	Türkiye’de Şehirsal,Nüfus Artışı (%)
1927	32.341	3.305.879	1927-35	45.4	15.0
1935	47.045	3.802.602	1935-40	29.1	14.2
1940	60.742	4.346.249	1940-45	31.7	7.8
1945	80.030	4.687.102	1945-50	12.3	11.8
1950	89.879	5.244.337	1950-55	33.6	32.9
1955	120.092	6.927.343	1955-60	27.4	27.8
1960	153.096	8.859.731	1960-65	13.5	21.9
1965	173.882	10.805.817	1965-70	24.4	26.7
1970	216.373	13.691.101	1970-75	20.1	23.2
1975	259.952	16.869.068	1975-80	19.0	16.4
1980	309.431	19.645.007	1980-85	18.5	36.7
1985	366.765	26.865.757	1985-90	12.6	24.0
1990	413.082	33.326.351			

Kaynak: Eskişehir Valiliği Kültür ve Turizm müd

Türkiye deki artış oranı da 1980–1985 (%36,7) arasında hızlı bir artış göstermiştir. Öte yandan en az nüfus artış oranları ise Eskişehir de 1945–1950 (%12,3) Türkiye’ deki şehirsal nüfus artışının en aza düştüğü oranı ise 1940–1945 (%7,8) de meydana gelmiştir. Eskişehir deki azalışın ve Türkiye deki azalışın sebeplerinde 1939–1945 yılları arasındaki 2.dünya savaşının etkilerinden söz etmek mümkündür. Şehirsal nüfusun yıldan yıla artmasının sebepleri içinde birçok faktörden bahsedebiliriz. Şehir merkezindeki sanayi faktörlerinin artması işgücü gereksinimini ortaya çıkarmıştır ve nüfus merkeze kaymıştır.

Tablo 7: Eskişehir'de cinsiyete göre şehir, köy ve toplam nüfus 1927–2009

SAYIM YILI	TOPLAM			ŞEHİR NÜFUSU			KIR NÜFUSU			Şehir Nüfusunun Toplam.Nüfus içindeki Oranı (%)			Köy Nüfusunun Toplam.Nüfus içindeki Oranı (%)		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
1927	154.195	74.583	79.612	41.327	20.944	20.383	112.868	53.639	59.229	26.80	28.Ağu	25.60	73.20	71.92	74.40
1935	183.205	90.741	92.464	56.730	28.854	27.876	126.475	61.887	64.588	30.97	31.80	30.15	69.03	68.20	69.85
1940	206.794	103.378	103.416	70.894	37.448	33.446	135.900	65.930	69.970	34.28	36.22	32.34	65.72	63.78	67.66
1945	244.251	126.367	117.884	90.593	49.494	41.099	153.658	76.873	76.785	37.09	39.17	34.86	62.91	60.83	65.14
1950	276.164	141.759	134.405	100.724	54.314	46.410	175.440	87.445	87.995	36.47	38.31	34.53	63.53	61.69	65.47
1955	323.511	165.566	157.945	138.314	73.602	64.712	185.197	91.964	93.233	42.75	44.45	40.97	57.25	55.55	59.03
1960	368.827	189.790	179.037	176.360	93.227	83.133	192.467	96.563	95.904	47.82	49.12	46.53	52.18	50.88	53.67
1965	415.101	210.949	204.152	200.332	104.433	95.899	214.769	106.516	108.253	48.26	49.51	46.97	51.74	50.49	53.03
1970	459.367	231.671	227.696	245.905	127.441	118.464	213.462	104.230	109.232	53.53	55.01	52.03	46.47	44.99	47.97
1975	495.097	254.173	240.924	292.110	153.784	138.326	202.987	100.389	102.598	59.00	60.50	57.41	41.00	39.50	42.59
1980	543.802	275.608	268.194	343.923	176.753	167.170	199.879	98.855	101.024	63.24	64.13	62.33	36.76	65.87	37.67
1985	597.397	301.652	295.835	404.236	205.603	198.633	193.161	95.959	97.202	67.67	68.18	67.14	32.33	31.82	32.86
1990	641.057	321.928	319.129	477.436	240.681	236.755	163.621	81.247	83.374	74.48	74.76	74.19	25.52	25.24	25.81
2000	706.009	352.264	353.745	557.028	277.358	279.970	148.981	74.906	74.705	78.90	74.74	79.06	21.Eki	21.26	20.94
2007	724.849	359.393	365.456	625.453	309.750	315.703	99.396	49.643	49.753	86.28	86.18	86.38	13.71	13,81	13,61
2008	741.739	368.486	373.253	653.663	324.629	329.034	88.076	43.857	44.219	88.12	88.09	88,15	Kas.87	11,9	11,84
2009	755.427	374.990	380.437	669.444	331.783	337.661	85.983	43.207	42.776	88.61	88.47	88,75	Kas.38	11,52	11,24

Kaynak: TÜİK 2009

Eskişehir ilinde ki nüfus verileri incelendiğinde de ilin nüfusunda 1927 yılı ve 1935 yılı arasında 29.010 kişilik bir artış gözlenmiştir. 1927 yılında Köy nüfusuna bakıldığında şehirselsel nüfustan fazla olduğu görülmektedir bu dönemde insanların çoğu tarımsal etkinliklerle uğraşmaktadır ve şehir merkezinde henüz sanayi faaliyetleri tam anlamıyla hız kazanmamıştır devam eden süreçte hızlı bir sanayileşme sürecine girilecektir bu da şehirlere olan göçü artıracaktır.

1940 yılına gelindiğinde il genelinin nüfusu 206.794 dür bu nüfusun 70.894 kişisi şehir, 135.900 kişisi ise Köy nüfusudur. Köy nüfusunun fazla olduğu görülmektedir.1945 yılı il genel nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dâhil olmak üzere il nüfusu 244.251 kişiyi bulmuştur.1950 yılına baktığımızda şehirselsel nüfus 89.879 kişidir. ilçe merkezlerinin toplamı 10.845 kişidir il ve ilçe merkezlerinin toplamı 100.724 kişi olmuştur

1950 yılı il genel nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dahil olmak üzere il genel nüfusu 276.164 kişiyi bulmuştur.1955 yılına baktığımızda şehirselsel nüfus 120.092 kişidir. ilçe merkezlerinin toplamı 18.222 kişidir il ve ilçe merkezlerinin toplamı 138.314 kişi olmuştur1955 yılı il nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dâhil olmak üzere il nüfusu 323.511 kişiyi bulmuştur.

1960 yılına baktığımızda şehirselsel nüfus 153.096 kişidir. ilçe merkezlerinin toplamı 23.264 kişidir il ve ilçe merkezlerinin toplamı 176.360 kişi olmuştur. 1960 yılı il nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dâhil olmak üzere il nüfusu 368.827 kişiyi bulmuştur. 1965 yılına baktığımızda şehirselsel nüfus 173.882 kişidir. ilçe merkezlerinin toplamı 26.450 kişidir. İl ve ilçe merkezlerinin toplamı 200.332 kişi olmuştur.

1965 yılı il genel nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dâhil olmak üzere il genel nüfusu 415.101 kişiyi bulmuştur. 1970 yılına baktığımızda şehirselsel nüfus 216.373 kişidir. İlçe merkezlerinin toplamı 29.532 kişidir il ve ilçe merkezlerinin toplamı 245.905 kişi olmuştur.

1970 yılı il nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dâhil olmak üzere il nüfusu 459.367 kişiyi bulmuştur. 1975 yılına baktığımızda şehirselsel nüfus 259.952 kişidir. ilçe merkezlerinin toplamı 32.158 kişidir il ve ilçe merkezlerinin

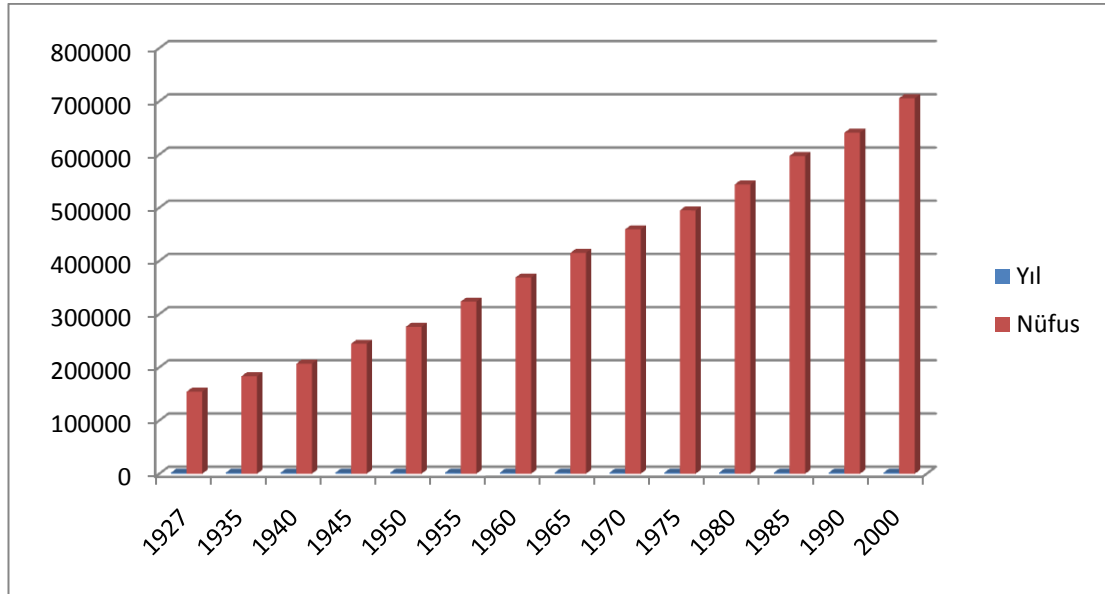
toplamı 292.110 kişi olmuştur 1975 yılı il nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dâhil olmak üzere il nüfusu 495.097 kişiyi bulmuştur.

1980 yılına baktığımızda şehirsal nüfus 309.431 kişidir. İlçe merkezlerinin toplamı 34.492 kişidir il ve ilçe merkezlerinin toplamı 343.923 kişi olmuştur. 1980 yılı il genel nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dâhil olmak üzere il nüfusu 543.802 kişiyi bulmuştur. 1985 yılına baktığımızda şehirsal nüfus 366.765 kişidir. ilçe merkezlerinin toplamı 37.471 kişidir il ve ilçe merkezlerinin toplamı 404.236 kişi olmuştur. 1985 yılı il genel nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dâhil olmak üzere il nüfusu 597.397 kişiyi bulmuştur.

1990 yılına baktığımızda şehirsal nüfus 413.082 kişidir. ilçe merkezlerinin toplamı 64.354 kişidir il ve ilçe merkezlerinin toplamı 477.436 kişi olmuştur. 1990 yılı il nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dâhil olmak üzere il nüfusu 641.057 kişiyi bulmuştur. 2000 yılına baktığımızda şehirsal nüfus 482.793 kişidir. İlçe merkezlerinin toplamı 74.235 kişidir il ve ilçe merkezlerinin toplamı 557.028 kişi olmuştur.

2000 yılı il genel nüfusuna baktığımızda köylerin nüfusları ve merkezin nüfusu dâhil olmak üzere il nüfusu 706.009 kişiyi bulmuştur.

Şekil 3 : Eskişehir toplam nüfusunun yıllara göre seyri (1927-2000)

Kaynak : TÜİK

Eskişehir'deki Köy Nüfusu ve Şehir Nüfusu Tablosu İncelendiğinde;

1927 yılında köydeki kadın sayısı 59.229 ve köydeki erkek nüfus sayısı 53.639 yaklaşık 6000'lik bir fark görüyoruz kadın nüfusu erkeğe göre fazlalık arz ediyor.

Bunun nedeni 1924 yılında şehirde açılan demiryolları sanayi (TCDD), sebebiyle erkek nüfusun şehre kayması söz konusu olmuştur. 1927'de şehirde kadın erkek nüfusu arasında fark gözlenmektedir.

1935'te ise köydeki kadın nüfus 64.588 erkek nüfus 61.887 yine köyden kente bir göç olduğu gözlenmektedir erkek nüfusun şehre kaydığı gözleniyor. Sebebi TCDD'ye işçi alımının devam etmesi ve öte yandan 1933'de Eski merkezde şeker fabrikasının ve makine fabrikalarının açılmasıdır. 1935'de şehirdeki erkek nüfus 28.854 kadın nüfus 27.876 yaklaşık 1000 kişi erkek nüfus fazlalığı var. Yine sebep şehirde sanayileşmeyle orantı gösterilebilir.

1940'a gelindiğinde köydeki kadın 69.970 erkek 65.930. 4000'lik kadın nüfus fazlalığı gözlenmekte 1935'e göre 1000 kişilik bir fark var yani erkek nüfus hala şehre göç etmekte. Sanayinin gelişmesi iş sektörlerinin genişlemesi devam etmekte olduğu için erkek nüfusta şehre bir kayma olabilir. Dolayısıyla şehir nüfusunda erkek nüfus 37.448 iken kadın nüfus 33.446 olduğu görülmektedir. 1945'e baktığımızda köydeki kadın nüfusu 76.785 erkek nüfusu 76.873 yani kadın erkek nüfus eşitlenmiş bunda göç olayı gözlenmemektedir. II. Dünya Savaşı'nın etkilerinden söz edebiliriz.

1940'daki köydeki kadın ve erkek nüfusa göre bariz bir artış söz konusudur. Şehirdeki erkek nüfusta da kadın nüfusa göre bariz bir fazlalık vardır.1950'de ise bu istikrar devam etmiştir. 1955'de köydeki kadın nüfus 93.233 erkek ise 91.964'dür, yani erkek nüfusta yine azalma gözleniyor.

1960'da ise köyde 95.904 kadın 96.563 erkek nüfus gözlenmektedir. Görüldüğü gibi erkek nüfus daha çok seviyede seyrediyor. Geçmiş yıllara göre farklılık gözlenmektedir. Şehre olan erkek nüfusu eşlerini de buldukları yere getirmişlerdir buda nüfus artışına yol açmıştır. 1965'de Eskişehir'de Sümerbank Basma fabrikası açılmıştır. 1965 nüfusu ise köyde 10.253 kadın 106.516 erkek vardır.

1970'lere geldiğimizde 1965 şehirdeki kadın nüfusu 95.899 iken 1970'de 118.464'e fırlamış bir rakamla karşılaşıyoruz. Bunun sebebi Sümerbank Basma fabrikası açılı kent merkezinin nüfusuna kırdan gelen kadın nüfusun eklenmesidir.

1975'de de aynı durum devam etmektedir. Şehirdeki kadın nüfusta sürekli artış vardır. Zamanla şehir merkezinde un ve gıda sanayi de gelişmiş toprak sanayi, çelik eşya sanayi, ağaç, çimento sanayi gibi kuruluşlar en büyük etken olabilir.

1980'de de kadın nüfusta artış gözleniyor. Şehre geçmiş yıllara göre ve şehre olan erkek göçü de devam etmektedir. Şehirde açılan TUSAŞ (Uçak motor fabr.) ve TÛLOMSAŞ (dizel motor fabr.) şehre göçü özendirmiştir.

1985 yılına gelindiğinde de 80'deki istikrar söz konusudur, yani kırdan kente erkek nüfusta artış devamlıdır ve dolayısıyla şehirdeki erkek nüfus aynı oranda artmaktadır.1990'a gelindiğinde 85'e göre şehir nüfusunda kadınların oranında bariz artışlar gözleniyor. Artık bundan kadının artık iş hayatında da varlığının hissedildiği önemli yıllardır. Gelişen sanayi eğitim, sağlık şartlarını da iyileştirmiştir. ve kadın nüfusta artış olmuştur. Yani şehre olan göçe kadın da eklenmiştir. 2000'de yine gelişen sanayi Arçelik kompresör fabrikası bisküvi, soba fabrikası gibi sektörler de ilgi ilk sırada yer almaktadır. Bu da şehirselleşmeyi etkilemiştir.

4.3. Eskişehir'de Nüfus Hareketleri

1960 yılında nüfusu 153.096 ya ulaşarak önceki sayım devresine oranla 33.004 kişi artan kentte nüfus artış oranı Türkiye deki şehirselleşme oranına eşit düzeyde seyretmiş ve kent nüfus büyüklüğü bakımından da İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Bursa'dan sonra 6. sırada yer almıştır.

Bu dönemde göç olayı devam etmiş ve çevre iller başta olmak üzere çeşitli illerden önemli miktarda nüfus çekmiş ve Eskişehir iline yönelen 59.682 kişinin 48.274'ü başka bir deyişle %81'i kente yerleşmiştir (Ertin, 1994: 105). Aynı dönemde yabancı ülkelerden Eskişehir iline gelen toplam 29.572 kişilik nüfusun 23.008'i başka bir deyişle %78'i şehre yerleşmiştir.

Tablo 8: Eskişehir Kentine nüfus veren iller ve nüfus miktarları

Eskişehir' e Nüfus Veren İller	Nüfus miktarı
Bilecik	10.087
Afyon	4.138
İstanbul	3.012
Bursa	2.647
Ankara	2.091
Kütahya	2.017
Konya	1.845
Balıkesir	1.228
İzmir	1.110
Adana	1.008
Sivas	938
Diğer İller	17.753
TOPLAM	48.274

Kaynak : DİE, 1960

Tablo 9:Eskişehir'e gelen göçmenlerin geldikleri ülkeler itibarıyla dağılımı (1960)

Göçmenlerin Geldikleri Ülkeler	Eskişehir İH	Eskişehir Kenti
Bulgaristan	13.100	10.364
Romanya	10.254	7.653
Yugoslavya	2.293	2.096
Yunanistan	1.977	1.623
Rusya	1.522	894
Diğer Ülkeler	426	23.008

Kaynak : DİE-TÜİK

Başta Bulgaristan olmak üzere genelde Balkan ülkelerinden gelen göçmenlerin büyük kısmının Eskişehir kentine yerleşmeleri kendi istemleri doğrultusunda gerçekleşmiştir. Bu seçimin nedenleri ise kentte atölye veya küçük sanayi imalatına yönelik bir potansiyelin oluşu, dolayısı ile gelenlerin mesleki açıdan uygun ortamı bulabilmeleri, Eskişehir halkının yabancı göçmenlerle daha 1800' lü yıllarda tanışmış olması ve bu biçim de kentin toplumsal yapı bakımından yabancı göçmenlere alışık olması ve nihayet kentin lokasyon itibarıyla başkent Ankara ile İstanbul'a yakın oluşu, gibi faktörler gösterilebilir. Nitekim bugün Eskişehir'in sanayisinin'de ayrı bir yeri olan soba üretimi göçmenlerin kuzine tekniğini öğretmeleri ve ilk kez Türkiye genelinde Eskişehir'de kuzine soba üretimine geçilmesi ile gerçekleşmiştir. Bu olay ile başlayan soba üretimi,

döküm, pres, emaye vb. gibi yan sanayi kollarının gelişmesini sağlayarak kente önemli bir ekonomik etkinlik kazandırmıştır (Ertin, 1994: 106).

1965 yılında ise nüfusu 20.786 kişi artarak 173.882 kişiye ulaşan şehirde nüfus artış hızı Türkiye'deki şehirselleşme nüfus artışının altına düşmüştür. Bununla birlikte kent nüfus büyüklüğü bakımından Türkiye'nin altıncı büyük şehri olma özelliğini korumuştur. Bu dönemde kente yerleşen başka il doğumluların sayısı 50.101 kişi olarak belirlenmiş olup, yine Bilecik ve Afyon doğumluların sayısı yüksektir (Ertin, 1994: 107).

Tablo 10: Eskişehir Kentine nüfus veren iller (1965)

Nüfus Veren İller	Nüfus Miktarı
Bilecik	10.918
Afyon	5.981
Bursa	2.707
İstanbul	2.666
Ankara	2.492
Kütahya	2.440
Konya	1.918
Balıkesir	1.320
izmir	1.202
Adana	545
Sivas	862
Diğer İller	18.252
TOPLAM	50.101

Kaynak: DİE-TÜİK

1970 yılında 42.491 kişi artarak nüfusu 216.373 kişiye ulaşan Eskişehir nüfus büyüklüğü bakımından Gaziantep'ten sonra 7. sıraya düşmüştür. Aynı dönemde nüfus artış oranı ise Türkiye'deki şehirselleşme nüfus artış oranına hemen hemen eşit düzeydedir. Bu dönemde daimi ikâmetgaha göre yapılan istatistiklere göre 19.463 kişi kente gelmiş, aynı yıllarda kente Bulgaristan'dan göç eden Türk asıllı Bulgar vatandaşları da yerleşmiştir. Nitekim 1968 yılı Mart ayında Bulgar ve Türk hükümetleri arasında imzalanan ve 1952 yılına kadar yakın akrabaları Türkiye'ye göç etmiş olan Bulgar vatandaşlarının Türkiye'ye göç etmelerine izin veren anlaşma ile 1969 yılında Eskişehir'e toplam 117 hanelik Bulgar vatandaşı gelmiştir. Bu sayım devresinde kent

dışına göç eden nüfusun ise 12.000 kişi civarında olması ile kentin 1970 yılı itibarıyla net göç oranı 7.000 kişi üzerindedir (Ertin, 1994: 108)

1980'de nüfus büyüklüğü bakımından Konya'dan sonra 8. sıraya düşen kentte toplam nüfus miktarı 49.479 kişi artarak 309.431 kişiye yükselmiştir. Aynı dönemde nüfus artış oranı da Türkiye'deki şehirsal nüfus artış oranının biraz üstündedir. Bu dönemde daimi ikâmetgâha göre yapılan ve doğum yerlerine göre yapılmış istatistiklere oranla daha sağlıklı sonuçlar veren çizelge incelenirse

Tablo 11: Eskişehir İlinin 1980 yılı itibarıyla aldığı ve verdiği göç miktarı

Yerleşim Birimleri	Aldığı Göç	Verdiği Göç
Ankara	3.908	3.116
Afyon	3.706	653
İstanbul	2.967	3.477
Bilecik	2.108	584
Kütahya	1.772	1.091
İzmir	1.184	2.217
Konya	1.144	521
Bursa	936	2.657
Erzurum	823	204
Diyarbakır	817	334
Balıkesir	744	584
Diğer iller	12.790	8.126
Eskişehir İlinin ilçe Merkezleri	2.323	751
Eskişehir İline bağlı bucak ve Köyler	6.467	2.748
Yabancı memleketler	5.264	—
TOPLAM	46.143	27.063

Kaynak : Eskişehir Valiliği nüfus müd.

Kente başka iller, yabancı memleketler ve ile bağlı ilçe ve köylerden 46.143 kişinin geldiği saptanır. Bu dönemde yabancı memleketler içinde, özellikle Bulgaristan'dan 1968 yılında yapılan antlaşmanın devamı olarak 1978 yılında önemli ölçüde göçmen

gelmiştir. 46.143 kişinin kente gelmesine karşılık 27.063 kişinin kent dışına göç etmesi sonucu net nüfus artışı 19.080 kişi olarak belirlenmiştir. (Ertin, 1994: 109)

Çizelge'de dikkati çeken bir nokta, kentin göç aldığı illere aynı zamanda da en fazla nüfusu göndermiş olmasıdır. Hatta bu durum İstanbul, İzmir ve Bursa gibi illerden aldığı nüfusun daha üstünde bir nüfusu göndermiş olması ile belirginleşmektedir.

1985 sayımında ise kent nüfusu 57.334 kişi artarak 366.765 kişiye ulaşmış ve sayım devreleri içindeki en yüksek artış miktarını meydana getirmiştir. Aynı dönemde nüfus artış oranı ise Türkiye'deki şehirselsel nüfus oranının oldukça altındadır. Kent nüfus büyüklüğü açısından da Kayseri'den sonra 9. sıraya düşmüştür. Ancak kente yönelik göç hareketi artarak devam etmiştir. Göç yoluyla toplam 48.188 kişinin Eskişehir'e geldiği görülür. Göç edenlerin geldikleri iller itibarıyla dağılımında da büyük bir değişiklik göze çarpmaz. Bu bakımdan illerin sadece gönderdikleri nüfus miktarları bakımından sıralamadaki yeri değişmektedir. Kentin aynı dönemde gönderdiği nüfus miktarı ise 26.300 kişidir. Çizelgeden de izlenebileceği gibi en çok İstanbul iline nüfus gönderen kent, İzmir, Bursa ve Kocaeli illerinden kente gelenlerin daha fazlasını da aynı illere göndermiştir. Kentin bu dönem için net göç oranı ise 21.868 kişidir

Tablo 12: Eskişehir İli 1985 yılı aldığı ve verdiği göç

Yerleşim Birimleri	Aldığı Göç	Verdiği Göç
Ankara	4.315	2.517
İstanbul	3.949	3.361
Afyon	3.018	701
Bilecik	2.105	1.361
Kütahya	1.765	1.267
İzmir	1.737	2.110
Konya	1.330	644
Bursa	1.267	1.403
Erzurum	652	208
Diğer İller	11.789	8.340
Eskişehir İline Bağlı İlçe Merkezleri	2.041	937
Eskişehir İline Bağlı bucak ve köyler	5.635	1.339
Yabancı Memleketler	5.965	—
TOPLAM	48.188	26.320

Kaynak : Eskişehir Valiliği planlama işleri

1990 yılında ise nüfusu önceki sayım devrelerine oranla 46.317 kişi artarak 413.082 kişiye ulaşmıştır. Bu devrede nüfus artış oranı ise Türkiye'deki şehrsel nüfus artış oranının oldukça altına inmiş, aynı zamanda şehir nüfus büyüklüğü bakımından da Mersin ve Kayseri'den sonra 10. sıraya düşmüştür. Ancak bu dönemde kente yönelik göç hareketi devam etmiş, özellikle 2 Haziran 1989 tarihinden itibaren Türk asıllı Bulgar vatandaşlarının zorunlu pasaport verilerek sınır dışı edilmesi ve Türkiye'ye gelenlerin de göçmen ailelerinin yaşadığı yerleşim birimlerine gitmeleri ile Eskişehir bu toplu göç olayında da önemli miktarda Bulgar göçmeni almıştır (Ertin, 1994: 110).

Sonuç olarak kentin 1927-90 yılları arasındaki gelişimini gösteren grafik incelenirse kent nüfusunun sürekli olarak artış gösterdiği görülür. Kent nüfusunun en az artış gösterdiği dönem 1945-50 yıllarına rastlamakta (%12.3), ancak bu değer 1950-55 yıllarında çok hızlı bir biçimde artarak (%33.6) en yüksek değerine ulaşmaktadır.

Eskişehir'in nüfus yapısı üzerinde dikkati çeken bir nokta da hemen her dönemde belli miktarda nüfus almasına karşın nüfus büyüklüğü bakımından yapılan sıralamada daima geriye düşmesi başka bir deyişle sıralamadaki yerini koruyamamasıdır. Nitekim 1965 yılına kadar Türkiye'nin nüfus büyüklüğü bakımından ilk altı şehri içinde ve 6. sırada yer alırken 1990 yılında 10. sıraya düşmüştür. Bu durumun oluşmasındaki en önemli etken ise nüfus büyüklüğü bakımından daha üst sıralarda yer alan Gaziantep, Konya, Mersin, Kayseri gibi kentlerin son yıllarda Eskişehir'e oranla büyük atılım içine girmesi ve böylece nüfus çekmeye başlaması, aynı zamanda adı geçen kentlerin doğurganlık oranının Eskişehir'e oranla daha yüksek olması ile açıklanabilir.

Ayrıca hemen batı komşusu olan Bilecik ilinin son yıllarda kalkınmada öncelikli iller içinde yer alması, Bozüyük'te yeni bir Organize Sanayi Bölgesinin kurulması, Eskişehir'e yönelen nüfusun önemli bir kısmını Bozüyük'e çekmiştir. Eskişehir'e yönelik göç hareketinin çok çeşitli sebepleri vardır.

Bu bakımdan kentin sanayi alanında özellikle imalat sanayi alanında çok erken tarihlerde gelişmesi ve ilerleyen yıllarda Organize sanayi bölgesinin kurulması, askeri fonksiyona bağlı olarak büyük bir hava jet üssünün burada yer alması son yıllarda da Anadolu Üniversitesinin eğitim alanında gösterdiği atılım ile gerek öğretim üyesi gerekse öğrenciler ile yaşanan hareketlilik Eskişehir'deki nüfuslanmayı yaratan nedenlerdir (Ertin, 1994: 111).

Eskişehir, Bulgaristan göçmenlerinin de buraya yerleşmesiyle özellikle 1950-55 ve 1965-70 dönemlerinde büyük bir nüfus artışı gösterdi. Kentin 1950'de 89 bin olan nüfusu 1960'ta 153 bine, 1970'te 216 bine, 1980'de 309 bine, 1990'da 413 bine ulaştıktan sonra 2009'da 617 bini aşmıştır (TÜİK, 2009).

2009 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre ilin toplam nüfusu 755,427'dir. İl nüfusunun 617,215'i merkeze, geriye kalan 138,212'si ilçeler ve köylere yerleşmiştir. Şehir nüfus oranı % 82, köy nüfus oranı ise % 18'dir (TÜİK, 2009).

İlin yıllık nüfus artış hızı binde 9.61'dir. Şehir nüfus artış hızı binde 15.41, Köy nüfus artış hızı binde -9.52'dir. Nüfus sayımı bilgilerine bakılınca, köylerden kent merkezine göç oranının arttığı ortaya çıkmaktadır. Nüfus yoğunluğu il genelinde 55, il Merkezinde 195'tir (Eskişehir Valilik, planlama işleri, 28.09.2008).

4.4. Eskişehir İli Nüfus Dağılımında İdari Faktörlerin Etkisi (2000–2008)

2000 yılı ile 2008 yılı sayısal verileri incelendiğinde;

2000 yılı Eskişehir ili verilerine bakıldığında Eskişehir ili 13 ilçeden oluşmaktadır

2008 yılı Eskişehir ili verilerine bakıldığında Eskişehir ili 14 ilçeden oluşmaktadır. Merkeze bağlı 6 belediye yerleşmesi vardır ve merkez , Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinden oluşmuştur. Büyükşehir Belediyesinin sınırları 850km² iken 10.07.2004 tarihinde kabul edilen 5216 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile 1780 km²'ye çıkmıştır. Yasa gereği 20km². yarı çapındaki dairenin içinde kalan yerler Eskişehir Büyükşehir Belediye Meclisi Kararı ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesine bağlanmıştır

4.4.1. Eskişehir ili 2000 Yılı Şehir ve Köy nüfusu

2000 yılı Şehir nüfusu incelendiğinde nüfusun 482.793 ü şehir merkezinde yaşamaktadır. bu nüfusun 238.349 kişisi erkek ve 244.444 kişisi ise kadın nüfustur. Toplam nüfus 706.009 kişidir. Köy nüfusu incelendiğinde 36.809 kişisi il merkezine bağlı köylerde ve toplamda 148.981 kişi köy nüfusunu oluşturmaktadır.

Tablo 13: Eskişehir İli 2000 yılı şehir ve köy nüfusu

İLÇE	TOPLAM			ŞEHİR			KÖY		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Merkez	519.602	257.425	262.177	482.793	238.349	244.444	36.809	19.076	17.733
Alpu	16.727	8.300	8.427	5.708	2.814	2.894	11.019	5.486	5.533
Beylikova	10.506	5.376	5.130	5.420	2.794	2.626	5.086	2.582	2.504
Çifteler	18.545	9.294	9.251	11.883	5.970	5.913	6.662	3.324	3.338
Günyüzü	16.508	8.204	8.304	4.737	2.441	2.296	11.771	5.763	6.008
Han	3.681	1.916	1.765	2.050	1.092	958	1.631	824	807
Inönü	9.331	4.947	4.384	5.180	2.822	2.358	4.151	2.125	2.026
Mahmudiye	10.132	5.141	4.991	5.141	2.589	2.552	4.991	2.552	2.439
Mihalgazi	14.029	8.015	6.014	7.613	4.788	2.825	6.416	3.227	3.189
Mihalıççık	18.696	9.241	9.455	4.706	2.361	2.345	13.990	6.880	7.110
Sarıcakaya	14.968	7.786	7.182	7.942	4.203	3.739	7.026	3.583	3.443
Seyitgazi	21.701	10.938	10.763	3.281	1.630	1.651	18.420	9.308	9.112
Sivrihisar	31.583	15.681	15.902	10.574	5.505	5.069	21.009	10.176	10.833
Toplam	706.009	352.264	353.745	557.028	277.358	279.670	148.981	74.906	74.075

Kaynak: TÜİK

4.4.2. Eskişehir İli 2008 Yılı Şehir ve Köy Nüfusu

2008 yılı Şehir nüfusu incelendiğinde merkezi oluşturan 2 ilçe vardır nüfusun büyük çoğunluğu bu 2 ilçede yoğunlaşmıştır. Bu ilçelerden Odunpazarında toplam şehirselle nüfus 335.807 ve Tepebaşında şehirselle nüfus 263.989 dur Toplam şehirselle nüfus 653.663 kişidir. Toplam nüfus 741.739 dur. Köy nüfusu incelendiğinde Odunpazarında toplam köy nüfusu 6.708 ve Tepebaşında köy nüfusu 7.743 dur. Toplam köy nüfusu 88.076 kişidir.

Tablo 14: Eskişehir ili 2008 yılı şehir ve köy nüfusu

İLÇE	TOPLAM			ŞEHİR			KÖY		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Odunpazarı	342.515	169.591	172.924	335.807	165.998	169.809	6.708	3.593	3.115
Tepebaşı	271.732	135.782	135.950	263.989	131.867	132.122	7.743	3.915	3.828
Günyüzü	7.678	3.739	3.939	2.312	1.158	1.154	5.366	2.581	2.785
Han	2.488	1.242	1.246	1.266	629	637	1.222	613	609
İnönü	7.547	3.806	3.741	4.196	2.129	2.067	3.351	1.677	1.674
Mahmudiye	9.202	4.575	4.627	4.962	2.451	2.511	4.240	2.124	2.116
Mihalgazi	3.952	1.932	2.020	1.755	874	881	2.197	1.058	1.139
Mihalıççık	11.158	5.486	5.672	3.149	1.555	1.594	8.009	3.931	4.078
Sarıcakaya	5.511	2.665	2.846	2.318	1.134	1.184	3.193	1.531	1.662
Seyitgazi	17.219	8.560	8.659	3.035	1.511	1.524	14.184	7.049	7.135
Sivrihisar	24.877	12.341	12.536	10.080	5.037	5.043	14.797	7.304	7.493
Çifteler	11.810	5.823	5.987	11.810	5.823	5.987	5.030	2.487	2.543
Alpu	13.884	6.915	6.969	5.487	2.704	2.783	8.397	4.211	4.186
Beylikova	7.136	3.542	3.594	3.497	1.759	1.738	3.639	1.783	1.856
Toplam	741.739	368.486	373.253	653.663	324.629	329.034	88.076	43.857	44.219

Kaynak :TÜİK

2000 ve 2008 karşılaştırıldığında toplam nüfusta 35.730 kişilik bir artış gözlenmektedir. Şehir nüfuslarında 2008 de toplam da 96.635 kişilik artış gözlenmiştir.Eskişehir ili 2008 yılı son idari değişikliğinden önceki büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalan mahalle ve köyler 850 km olmuş ve 2008 yılı son idari değişiklikten sonra 1780 km² olmuştur ve Büyükşehir 'in sınırları son görünümünü almıştır.

4.5. Nüfus Dağılışı ve Yoğunluğu

Yeryüzünde insanların dağılışı, bir yerden diğerine olan nüfus farklılıkları, o sahanın coğrafi özellikleri ve üzerinde yaşayan insanların yaşam tarzları hakkında önemli ipuçları verir (Karakuzulu, 2010: 64).

Eskişehir ili 13.602 km² yüzölçümü ile İç Anadolu Bölgesinde 2009 adrese dayalı nüfus miktarına göre 755.427 kişi ile Türkiye nüfusunun (72.561.312) %1.04'ünü oluşturmaktadır.Bu nedenle bu bölümde çalışma sahamızın nüfus dağılışı ve nüfus

yoğunluğu hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.2009 nüfus sayımına göre Türkiye'nin aritmetik nüfus yoğunluğu 93 kişi iken, Eskişehir in nüfus yoğunluğu 55 kişidir. Komşu iller içerisinde Ankara 151, Kütahya 48 Afyon 48 Bilecik 46 kişi dir Eskişehir 55 kişi ile Ankara'dan sonra en fazla nüfus yoğunluğuna sahip olan ikinci ildir. Nüfus dağılışı doğal çevrenin verimi ve yerleşmeye uygunluğu ile ilişkili faktörlerin (iklim, su kaynakları, toprak, yüzey şekli, maden zenginlikleri) ve beşeri faktörlerin insanların doğal çevreye uyum sağlama yetenekleri (toplumsal ve ekonomik örgütlenme, teknolojik durum, coğrafi konum, tarihsel faktörler) etkisiyle farklılık arz etmekte (Tümertekin-Özgüç, 2002: 340).

4.5.1. Eskişehir 2000 Yılı ve 2008 Yılı Nüfus Yoğunluğu ve Dağılışının Karşılaştırılması

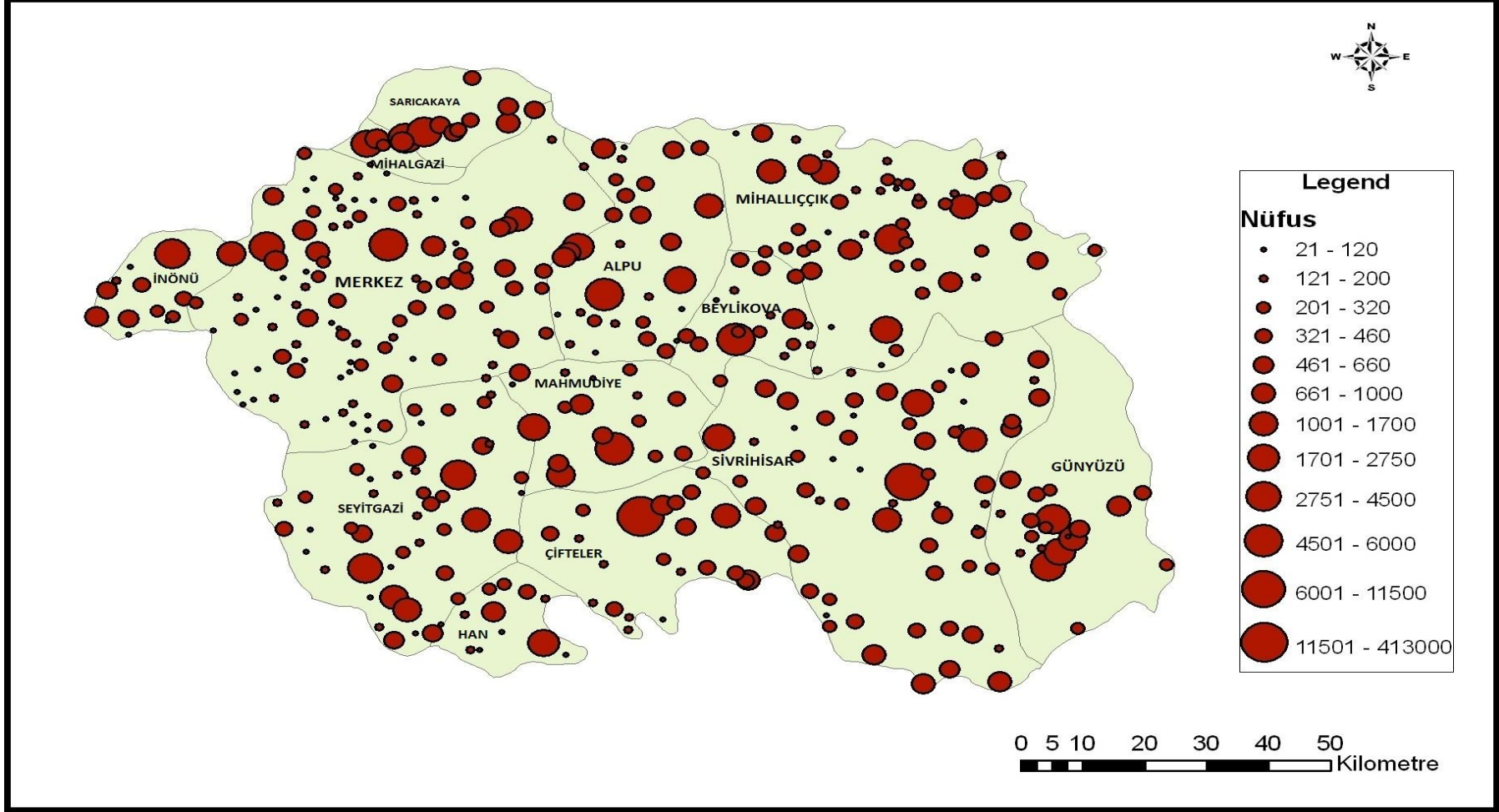
Araştırma sahamızın nüfus dağılışındaki son durumu ortaya koyabilmek için 2000 yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre bir nüfus dağılışı haritası hazırlanmıştır. (harita1). Çalışma sahamıza bakıldığında nüfusun dağılışı düzenli seyretnemiştir.

Tablo 15: 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçları

İLÇE	TOPLAM			ŞEHİR			KÖY		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Merkez	519.602	257.425	262.177	482.793	238.349	244.444	36.809	19.076	17.733
Alpu	16.727	8.300	8.427	5.708	2.814	2.894	11.019	5.486	5.533
Beylikova	10.506	5.376	5.130	5.420	2.794	2.626	5.086	2.582	2.504
Çifteler	18.545	9.294	9.251	11.883	5.970	5.913	6.662	3.324	3.338
Günyüzü	16.508	8.204	8.304	4.737	2.441	2.296	11.771	5.763	6.008
Han	3.681	1.916	1.765	2.050	1.092	958	1.631	824	807
İnönü	9.331	4.947	4.384	5.180	2.822	2.358	4.151	2.125	2.026
Mahmudiye	10.132	5.141	4.991	5.141	2.589	2.552	4.991	2.552	2.439
Mihalgazi	14.029	8.015	6.014	7.613	4.788	2.825	6.416	3.227	3.189
Mihalıçcık	18.696	9.241	9.455	4.706	2.361	2.345	13.990	6.880	7.110
Sarıcakaya	14.968	7.786	7.182	7.942	4.203	3.739	7.026	3.583	3.443
Seyitgazi	21.701	10.938	10.763	3.281	1.630	1.651	18.420	9.308	9.112
Sivrihisar	31.583	15.681	15.902	10.574	5.505	5.069	21.009	10.176	10.833
Toplam	706.009	352.264	353.745	557.028	277.358	279.670	148.981	74.906	74.075

Kaynak:TÜİK

Şekil 4: 2000 yılı Eskişehir ilinin nüfus dağılışı haritası

Kaynak : TÜİK

Sıralamaya bakıldığında 2000 yılında en fazla nüfusa sahip olan Eskişehir merkez ilçesidir. Toplam nüfusu 519.602 olup nüfusun büyük bölümü genelde ilçe merkezinde toplanmıştır (482.793) geriye kalan kısmı belde ve köylerde (36.809) toplanmıştır, ardından Sivrihisar ilçesi gelmektedir toplam nüfusu 31.583 kişidir, nüfusun ilçe köylerinde yaşayan kısmı fazladır (21.009) geriye kalan kısmı ilçe merkezinde yaşamaktadır(10.574). dur

3. sırada Seyitgazi ilçesi gelmektedir, toplam nüfusu 21.701 kişidir, nüfusun büyük bölümü köy ve beldelerde yaşamaktadır (18.420) kalan kısmı ise ilçe merkezinde yoğunlaşmıştır (3.281) 4.sırada Mihaliççik ilçesi gelmektedir toplam nüfus 18.696 kişidir, nüfusun çoğunluğu ilçe köylerine dağılmıştır. (4.706) geriye kalan kısmı ilçe merkezinde yoğunlaşmıştır (13.990).

5. sırada Çifteler ilçesi gelmektedir toplam nüfus 18.545 kişidir, nüfusun çoğunluğu ilçe merkezine dağılmıştır (11.883) geriye kalan kısmı köy ve beldelerde yoğunlaşmıştır (6.662) 6.sırada Alpu ilçesi gelmektedir toplam nüfus 16.727 kişidir ilçenin merkezinde nüfus azdır (5.078) genelde çoğunluk köy ve beldelerde toplamıştır (11.019).

7.sırada Günyüzü ilçesi göze çarpmaktadır, toplam nüfusu 16.508 kişidir, bu nüfusun çoğunluğu köylerde yoğunlaşmıştır.(11.771) geriye kalan kısmı ilçe merkezindedir (4.737) 8.sırada Sarıcakaya ilçesi vardır toplam nüfus bakımından 14.968 kişi olup nüfus genelde merkezde yoğunluk kazanmıştır (7.942) nüfusun geriye kalan kısmı köylerde dağılmıştır (7.026).

Devamına bakıldığında Mihalgazi ilçesi görülmektedir, ilçenin toplam nüfusu 14.029 kişidir ve nüfusun büyük kısmı merkezde yaşamaktadır (7.613) geriye kalan kısmı ise köylerde yoğunluk kazanmıştır (6.416) 10.sıraya bakıldığında Beylikova ilçesi gelmektedir, ilçenin nüfusu toplamda 10.506 kişi olup nüfusun çoğunluğu merkezde toplanmıştır (5.420) köylerde 5.086 kişi yaşamaktadır.

Devamına bakıldığında Mahmudiye ilçesi yer almaktadır ilçenin toplam nüfusu 10.132 kişidir, ilçe merkezi (5.141) ve köy nüfusları (4.991) kişidir.12.sırada İnönü ilçesi göze çarpmaktadır, toplam nüfusu 9.331 kişidir, bu nüfusun çoğunluğu ilçe merkezinde yoğunlaşmıştır (5.180) geriye kalan kısmı köylerde toplanmıştır (4.151).

Son olarak Eskişehir ilinde en az nüfusa sahip olan ilçe ise Han ilçesidir, Han ilçesinin toplam nüfusuna bakıldığında 3.681 kişi olduğu gözlenmektedir bu nüfus ise ilçe merkezinde yoğunur 2.050 kişi ve köylerde ise 1.631 kişi yaşamaktadır.

Tablo 16: 2008 yılında Eskişehir ilindeki ilçelerin nüfusları

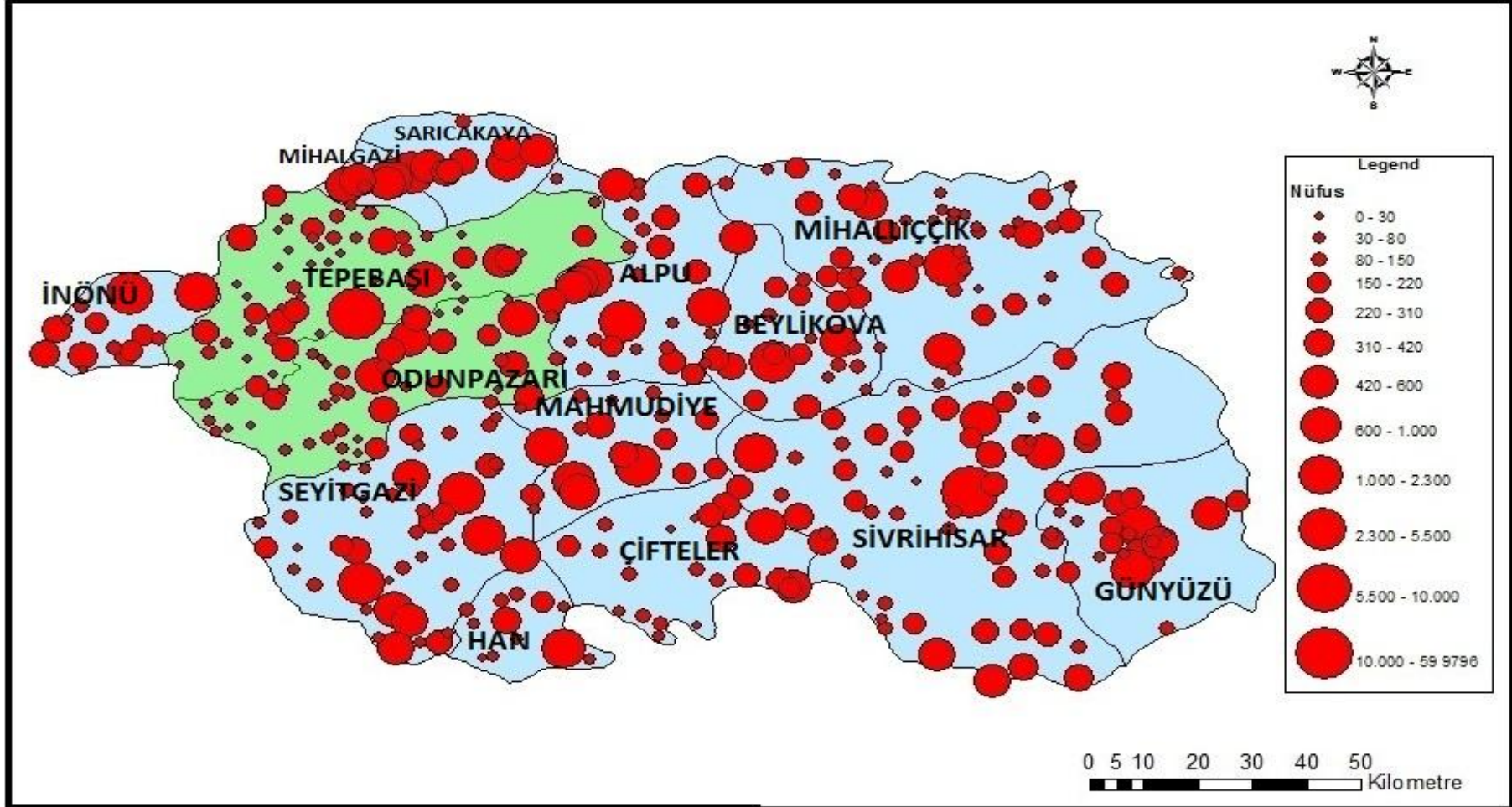
İLÇE	TOPLAM			ŞEHİR			KÖY		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Odunpazarı	342.515	169.591	172.924	335.807	165.998	169.809	6.708	3.593	3.115
Tepebaşı	271.732	135.782	135.950	263.989	131.867	132.122	7.743	3.915	3.828
Günyüzü	7.678	3.739	3.939	2.312	1.158	1.154	5.366	2.581	2.785
Han	2.488	1.242	1.246	1.266	629	637	1.222	613	609
İnönü	7.547	3.806	3.741	4.196	2.129	2.067	3.351	1.677	1.674
Mahmudiye	9.202	4.575	4.627	4.962	2.451	2.511	4.240	2.124	2.116
Mihalgazi	3.952	1.932	2.020	1.755	874	881	2.197	1.058	1.139
Mihalıççık	11.158	5.486	5.672	3.149	1.555	1.594	8.009	3.931	4.078
Sarıcakaya	5.511	2.665	2.846	2.318	1.134	1.184	3.193	1.531	1.662
Seyitgazi	17.219	8.560	8.659	3.035	1.511	1.524	14.184	7.049	7.135
Sivrihisar	24.877	12.341	12.536	10.080	5.037	5.043	14.797	7.304	7.493
Çifteler	11.810	5.823	5.987	11.810	5.823	5.987	5.030	2.487	2.543
Alpu	13.884	6.915	6.969	5.487	2.704	2.783	8.397	4.211	4.186
Beylikova	7.136	3.542	3.594	3.497	1.759	1.738	3.639	1.783	1.856
Toplam	741.739	368.486	373.253	653.663	324.629	329.034	88.076	43.857	44.219

Kaynak: TÜİK

Araştırma sahamızın nüfus dağılışındaki son durumu ortaya koyabilmek için 2008 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre bir nüfus dağılışı haritası hazırlanmıştır (şekil 5) Çalışma sahamıza bakıldığında nüfusun dağılışı düzenli seyretmemiştir.

Sıralamaya bakıldığında en fazla nüfusa sahip olan, Odunpazarı ilçesinin toplam nüfusu 342.515 olup nüfusun büyük bölümü genelde ilçe merkezinde toplanmıştır (335.807). geriye kalan kısmı ise belde ve köylerde(6.708) toplanmıştır, ardından ise Tepebaşı ilçesi gelmektedir toplam nüfusu 271.732 kişidir, nüfusun ilçe merkezinde yaşayan kısmı fazladır(263.989)geriye kalan kısmı belde ve köylerde yaşamaktadır(7.743)

Şekil 5: 2008 yılı Eskişehir ilinin nüfus dağılışı haritası

Kaynak:TÜİK

Bu durum 2000 yılı ile kıyaslandığında geçmişte de nüfusun çoğunluğunun merkezde yoğunlaştığı görülmektedir 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçları incelendiğinde Eskişehir merkez ilçesinin toplam nüfusu 519.602 dir bu nüfusun 482.793 ü ilçe merkezinde yaşamaktadır geriye kalan 36.809 kişilik nüfus ise köylerde yoğunlaşmıştır.

Devamında 3.sırada Sivrihisar ilçesi gelmektedir, 2008 yılında ilçenin toplam nüfusu 24.877 olup nüfusun büyük kısmı köy ve beldelerde toplanmıştır (14.797) geriye kalan kısmı ilçe merkezinde yoğunlaşmıştır(10.080), 2000 yılı nüfusuyla karşılaştırıldığında 2000 yılında ilçenin toplam nüfusu 31.583 kişi ile 2008 yılından(24.877) 6.706 kişi daha fazla olduğu gözlenmektedir, nüfustaki fazlalık şehirdeki çekici faktörler dolayısıyla (iş imkânlarının olması, sağlık imkânlarındaki gelişme, eğitim imkânlarındaki gelişme vs) göç ederek şehre yerleşmiştir.

2000 nüfus dağılışının büyük bölümü 2008 yılı dağılışı gibi köylerde fazladır. 21.009 kişi ile köylerde geriye kalan kısmı ise ilçe merkezindedir. 4.sırada Seyitgazi ilçesi gelmektedir, 2008 toplam nüfusu 17.219 kişidir, nüfusun büyük bölümü köy ve beldelerde yaşamaktadır (14.184) kalan kısmı ise ilçe merkezinde yoğunlaşmıştır. (3.035) 2000 yılı nüfusuyla karşılaştırıldığında Seyitgazi 3. sırada olduğu görülmektedir, 2000 yılında ilçenin toplam nüfusu 21.701 kişidir, nüfusun 2008 yılına doğru şehre göçlerin olduğu ve nüfusun giderek azaldığı gözlenmiştir. bu nüfusun 18.420 si ise köylerde yaşamaktadır, geriye kalan nüfus ilçe merkezinde toplanmıştır. 5.sırada Çifteler ilçesi gelmektedir toplam nüfus 16.840 kişidir, nüfusun çoğunluğu ilçe merkezine dağılmıştır (11.810) geriye kalan kısmı ise köy ve beldelerde yoğunlaşmıştır (5.030).

2000 yılında Çifteler ilçesi toplam nüfusu 18.545 kişidir. 2008 yılında nüfusun şehre olan göçler nedeniyle azaldığı gözlenmektedir, 2000 yılında da nüfusun çoğunluğu ilçe merkezine dağılmıştır. (11.883) geriye kalan nüfus köylerde yoğunlaşmıştır. 6.sırada Alpu ilçesi gelmektedir toplam nüfus 13.884 kişidir ilçenin merkezinde nüfus azdır (5.487) genelde çoğunluk köy ve beldelerde toplamıştır(8.397) ilçenin 2000 yılı toplam nüfusu 16.727 kişidir, nüfusun 2008 yılında şehre olan göçler sebebiyle azaldığı görülmüştür, 2000 yılında da nüfusunun büyük bölümü köylerde yoğunlaşmıştır. 7.sırada ise Mihallıççık ilçesi gelmektedir ilçenin 2008 yılı toplam nüfusu 11.158 kişidir, nüfusun çoğunluğu köylerde yaşamaktadır (8.009) kalan kısmı ilçe merkezinde

yoğunlaşmıştır (3.149) 2000 yılında Mihallıçık ilçesi 18.696 kişilik nüfusla 4. Sırada olduğu görülmektedir 2008 yılında göçlerin ve ölümlerinde etkisiyle nüfusun hızla düştüğü gözlenmiştir. 2000 yılında da nüfusun çoğunluğu köylerde dir.

8.sıraya bakıldığında Mahmudiye ilçesi yer almaktadır ilçenin 2008 yılı toplam nüfusu 9.202 kişidir, dağılışı normal bir şekilde olmuştur, ilçe merkezi (4.962) ile köy nüfusları(4.240) arasında fazla bir fark bulunmamaktadır. 2000 yılı nüfusları incelendiğinde ilçenin 10.132 kişi nüfusla 11.sırada olduğu görülmektedir.

Nüfusun, 2008 yılında şehre göç ve ölümler sebebi ile 930 kişi civarında azaldığı gözlenmiştir 9.sırada Günyüzü ilçesi görülmektedir, 2008 yılı toplam nüfusu 7.678 kişidir, bu nüfusun çoğunluğu köylerde yoğunlaşmıştır (5.366) geriye kalan kısmı ilçe merkezindedir (2.312). 2000 yılında ilçenin nüfus bakımından 7. Sırada olduğu görülmektedir, 2000 yılı nüfusu 16.508 dir, 2008 yılında nüfusun yarısına yakını göçler nedeniyle azalmıştır.

10.sırada İnönü ilçesi görülmektedir, toplam nüfusu 7.547 kişidir, bu nüfusun çoğunluğu ilçe merkezinde yoğunlaşmıştır (4.196) geriye kalan kısmı köylerde toplanmıştır(3.351) ilçe 2000 yılında 9.331 kişi nüfusla 12. Sıradadır, yine nüfusun 2008 yılında göçler sebebiyle azalmış olduğu görülmektedir, 2000 yılında'da nüfus ilçe merkezinde yoğunlaşmıştır.

Devamına bakıldığında Beylikova ilçesi gelmektedir, ilçenin 2008 yılı nüfusu toplamda 7.136 kişi olup nüfusun çoğunluğu köylerde toplanmıştır(3.639) ilçe merkezinde 3.497 kişi yaşamaktadır. ilçenin 2000 yılı toplam nüfusu 10.506 kişi ile 10.sıradadır nüfusun çoğunluğu merkezde toplanmıştır, 2008 yılında nüfusun şehre göç sebebiyle azaldığı gözlenmiştir.12.sırada ise Sarıcakaya ilçesi vardır toplam nüfus bakımından 5.511 kişi olup nüfus genelde köylerde yoğunluk kazanmıştır. (3.193) nüfusun geriye kalan kısmı ise ilçe merkezine dağılmıştır. (2.318) İlçenin 2000 yılında toplam nüfusu 14.968 kişi olup nüfus genelde merkezde yoğunluk kazanmıştır, 2008 de nüfusun 9.457 kişisi göçler ve çeşitli faktörler sebebiyle hızlı azaldığı görülmektedir.

13. sıraya bakıldığında Mihalgazi ilçesi görülmektedir, ilçenin toplam nüfusu 3.952 kişidir ve nüfusun büyük kısmı köylerde yaşamaktadır (2.197) geriye kalan kısmı ise ilçe merkezinde yoğunluk kazanmıştır.(1.755). 2000 yılı nüfusları incelendiğinde

ilçenin toplam nüfusu 14.029 kişi dir 2008 yılında nüfusun 10.077 kişininin azaldığı gözlenmektedir ve nüfusun büyük bir kısmı merkezde yaşamaktadır.

Son olarak Eskişehir ilinde 2008 yılında en az nüfusa sahip olan ilçe Han ilçesidir, Han ilçesinin toplam nüfusuna bakıldığında 2.488 kişi olduğu gözlenmektedir bu nüfus ise ilçe merkezi ve köylere düzenli şekilde dağılış göstermiştir ilçe merkezinde 1.266 kişi ve köylerde 1.222 kişi yaşamaktadır. 2000 yılı verilerine bakıldığında da han ilçesinin en az nüfusa sahip olduğu görülmektedir. 2000 yılında ilçenin toplam nüfusunun 3.681 olduğu görülmüştür. Nüfusun 2008 yılında şehre olan göçler ve çeşitli sebepler dolayısıyla azaldığı gözlenmiştir.

2000 yılında Odunpazarı(274.038) ve Tepebaşı(208.755) belediyeleri merkezi oluşturmaktaydı ve toplam nüfusları 482.793 kişiydi son idari değişiklikten sonra yani büyükşehir sınırlarına Muttalip(6.750), Sakarılıca(537), Çukurhisar(3.833), belediyelerinin dahil edilmesine bağlı olarak nüfus 482.793 kişiden 625.374 kişiye yükselmiştir. Son değişiklikte Tepebaşı 271.739 kişi ve Odunpazarı(342.515) kişidir.

Öte yandan daha önce Odunpazarı'nda köy konumunda olan 10 yerleşme, Kırmızıtoprak, Sümer, Ağapınar, Çavlum, Sevinç, Yassıhöyük, Karacahöyük, Kayapınar, Kalkanlı, Aşağıçağlan ve Tepebaşına bağlı olan Hasanbey, Gökdere, Eğriöz, Keskin, Satılmışoğlu, Boyacıoğlu, Yukarısöğütünü, Aşağısöğütünü, Alınca, Kavacık, Kozkayı köyleri Tepebaşı'na bağlı mahalle haline gelerek Odunpazarı ve Tepebaşı sınırlarının da genişlemesini sağlamıştır.

2000 yılı ve 2008 yılı nüfus dağılışları karşılaştırıldığında 2000 yılından 2008 yılına doğru Eskişehir ili taşra ilçeleri ve köylerindeki nüfus miktarında önemli derecede azalmalar görülmektedir, bu azalmaya paralel olarak merkez ilçeleri nüfus dağılışında önemli derecede artış görülmektedir.

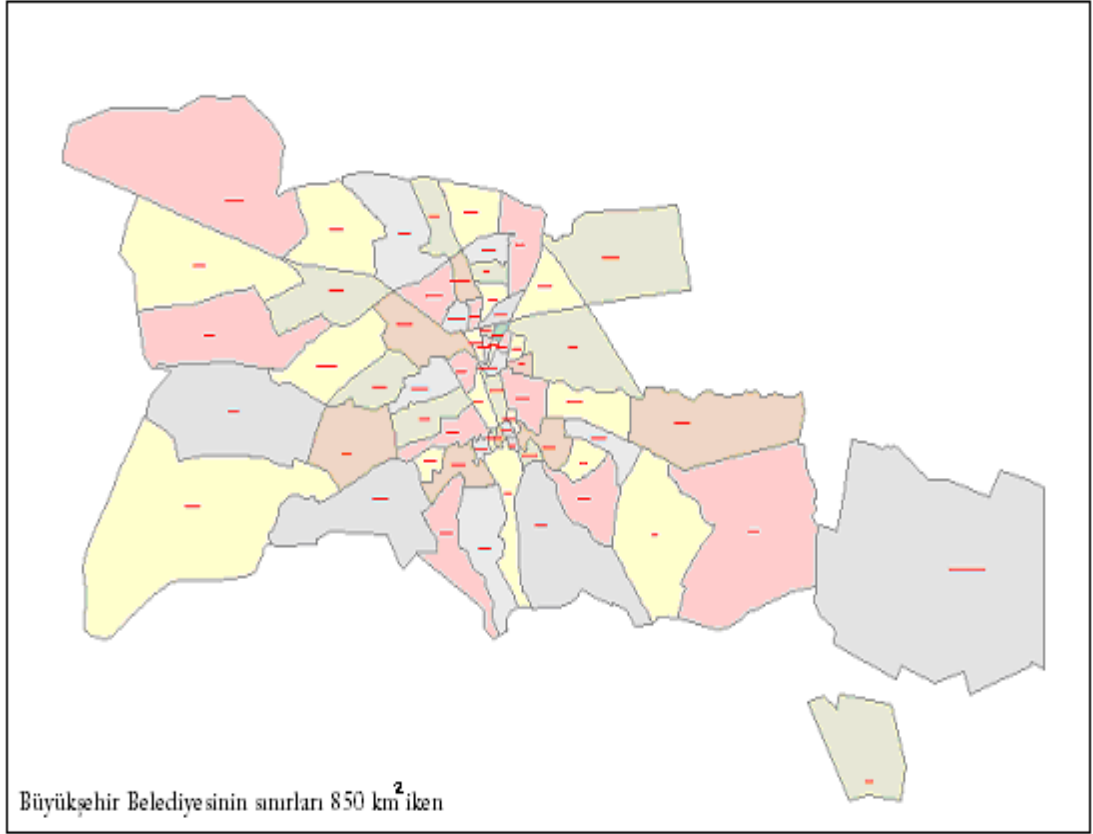
Bu artıştaki en önemli faktör merkezde sanayileşme hareketlerinin hız kazanması gösterilebilir diğer taraftan merkez ilçelerdeki eğitim, sağlık, hizmet ve diğer sosyo-kültürel etkinliklerinin de merkez ilçelerde nüfus artışına neden olduğu söylenebilir.

BÖLÜM 5 : 2000 ve 2008 YILLARI İDARİ BÖLÜNÜŞTEKİ SON DEĞİŞİMLİKLER ve KARŞILAŞTIRILMASI

İdari coğrafya, devletin yönetim yapısı gereği ülke topraklarında yapılmış veya yapılacak idarî düzenlemelerin doğal coğrafya koşullarına ve sosyo-ekonomik yapıya uygun olup, olmadığını araştırıp, bu yönde yapılacak planlamalara yön vermektedir (Özçağlar, 2005: 3).

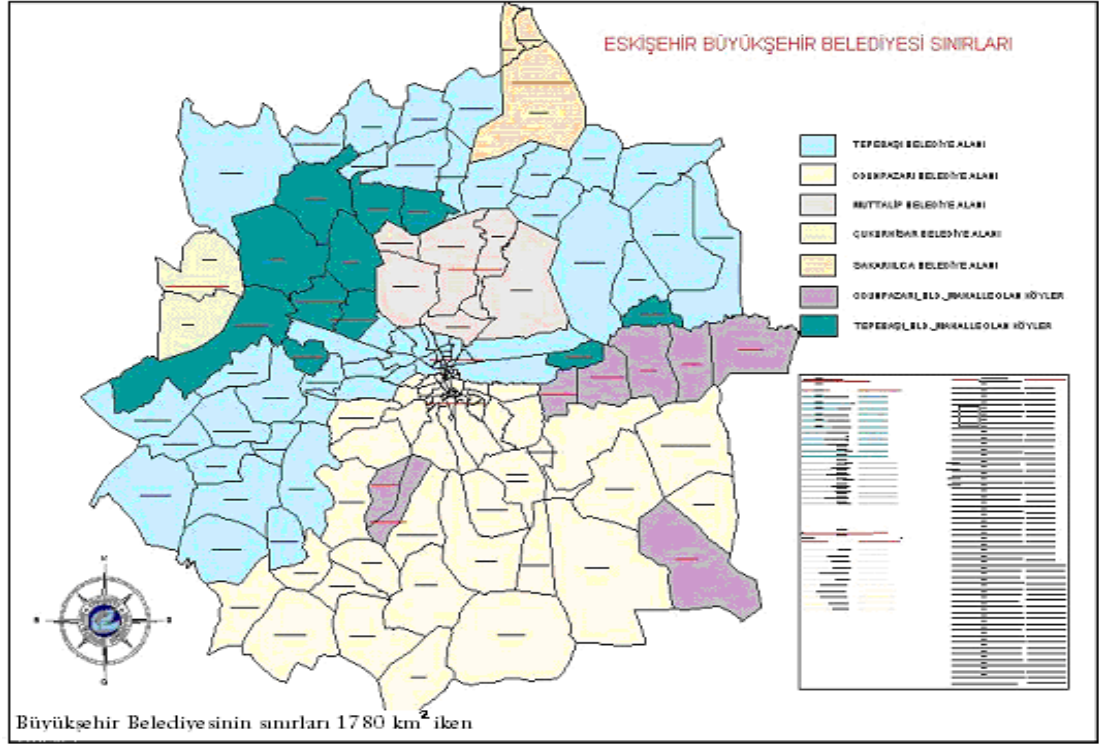
Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinden oluşan Büyükşehir Belediyesinin sınırları 850km² iken 10.07.2004 tarihinde kabul edilen 5216 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile 1780 km²'ye çıkmıştır. Yasa gereği 20km. yarı çapındaki dairenin içinde kalan yerler Eskişehir Büyükşehir Belediye Meclisi Kararı ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesine bağlanmıştır.

Şekil 6: Eskişehir Büyükşehir belediyesi eski sınırları

Kaynak : Eskişehir Büyükşehir belediyesi cbs lab

Şekil 7 : Eskişehir Büyükşehir belediyesi sınırları

Kaynak : Eskişehir Büyükşehir belediyesi cbs lab

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesi mücavir alan sınırları Odunpazarı, Tepebaşı, Çukurhisar, Muttalip, Sakarılıca ve 51 Orman Köyünü içine alan sınırlara genişletilmiştir. Ayrıca 20 adet köyde idari yapısı değişerek Odunpazarı, Tepebaşı ve Muttalip belediyelerine bağlı mahalleler olmuştur.

İlgili belediyelere mahalle sınırları oluşturulması ve sınır itilaflarının çözülmesi için sayısal harita ve uydu görüntüleri bazında destek verilmiştir.

Bundan dolayı, çalışmalar yapılmış ve bu sınırlar içindeki ilçe, belde ve köylerin sayısalştırma ve numarataj işlemleri 2008 yılı içerisinde tamamlanmıştır.

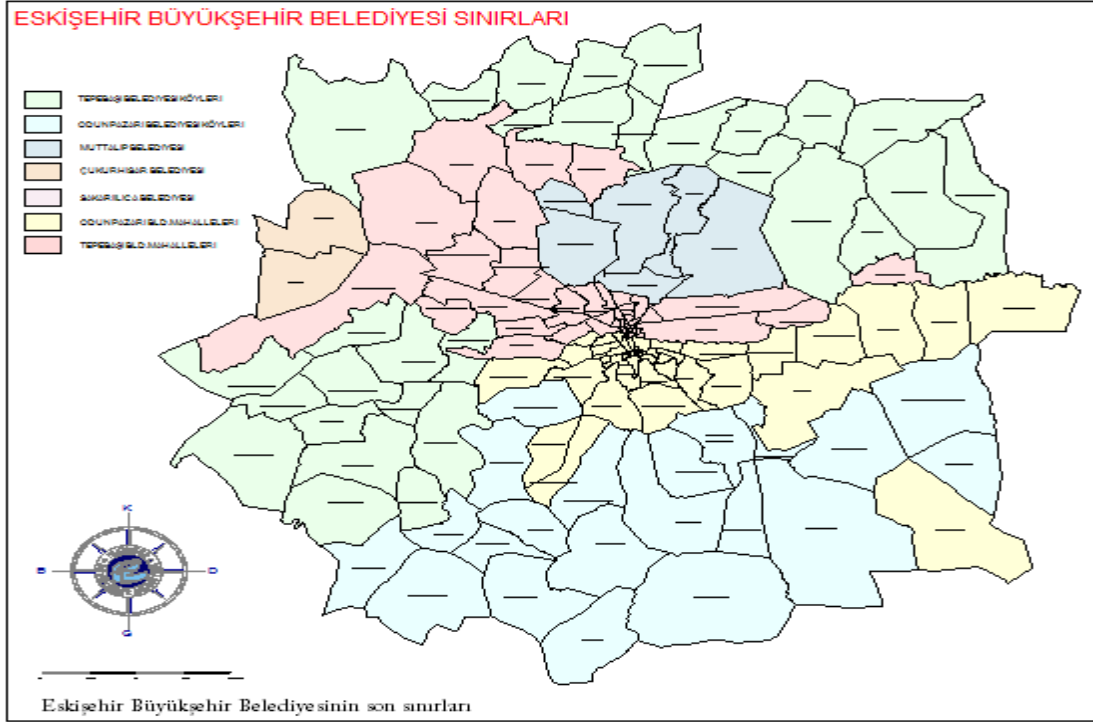
06.03.2008 yılı itibariyle kabul edilen Büyükşehir Belediyesi Sınırları içerisinde ilçe kurulması ve bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkındaki 5747 Sayılı Kanunun;

2.Maddesinin 7.bendine göre, Eskişehir İlinde Sakarılıca Belediyesi köye dönüştürülerek büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılmış,

1.Maddesinin 15.bendine göre, Odunpazarı İlk kademe Belediyesi merkez olmak üzere Eskişehir İlinde Odunpazarı ilçesi ve 16. bendine göre, Çukurhisar ve Muttalip ilk

kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Tepebaşı İlk Kademe Belediyesine katılmış ve Tepebaşı merkez olmak üzere Eskişehir İlinde Tepebaşı ilçesi kurulmuştur.

Şekil 8 : Büyükşehir Belediyesi son sınırları (2008)

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir belediyesi cbs lab. 2008

Odunpazarı Belediye Meclisinin 07.11.2007 tarihli 33/330 sayılı kararı, Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın 03.12.2007 tarihli Olur'u ile 5216 Sayılı Kanununun 14' üncü maddesi gereğince uygun görülerek kabul edilmiş olup, yeni mahallenin belirlenmesi sonucu Yenikent Mahallesinden yaklaşık 321 hektarlık alan ile Çankaya Mahallesinden yaklaşık 552 hektarlık alanın, İhlamurkent Mahallesi sınırlarına dahil edilerek, İhlamurkent Mahallesinin alanının 873 hektar olması kararı verilmiştir.

5.1. Büyükşehir Sınırları İçerisindeki 2008 Yılı Son İdari Değişiklikleri

Eskişehir ili 2008 yılı son idari değişikliğinden önceki büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalan mahalle ve köyler 850 km² olup haritada kırmızı alanla gösterilmiştir ve 2008 yılı son idari değişikliktan sonra 1780 km² olmuştur ve Büyükşehir 'in sınırları son görünümünü almıştır (Şekil 9).

Tablo 17: Eskişehir'e ait 51 adet orman köyü

	KÖY ADI	BELEDİYE		KÖY ADI	BELEDİYE
1	Ahiler	Tepebaşı	26	Yeniincesu	Tepebaşı
2	Aşağıkartal	Tepebaşı	27	Yeniakçayır	Tepebaşı
3	Atalantekke	Tepebaşı	28	Yörükçayır	Tepebaşı
4	Avlamış	Tepebaşı	29	Yukarıkartal	Tepebaşı
5	Bektaşpınar	Tepebaşı	30	Yusuflar	Tepebaşı
6	Bozdağ	Tepebaşı	31	Akçakaya	Odunpazarı
7	Buldukpınar	Tepebaşı	32	Akpınar	Odunpazarı
8	Cumhuriyet	Tepebaşı	33	Avdan	Odunpazarı
9	Danişment	Tepebaşı	34	Doğankaya	Odunpazarı
10	Gökçekısıık	Tepebaşı	35	Esenkaya	Odunpazarı
11	Karaçobanpınarı	Tepebaşı	36	Gülpınar	Odunpazarı
12	Karadere	Tepebaşı	37	Gümele	Odunpazarı
13	Karagözler	Tepebaşı	38	İmişçir	Odunpazarı
14	Kızılınler	Tepebaşı	39	Kanlıpınar	Odunpazarı
15	Kızılcaören	Tepebaşı	40	Karaalan	Odunpazarı
16	Mollaoglu	Tepebaşı	41	Karacaşehir	Odunpazarı
17	Musaözü	Tepebaşı	42	Karapazar	Odunpazarı
18	Sulukarağaç	Tepebaşı	43	Kıravdan	Odunpazarı
19	Takmak	Tepebaşı	44	Sarısungur	Odunpazarı
20	Tandır	Tepebaşı	45	Sultandere	Odunpazarı
21	Hekimdağ	Tepebaşı	56	Süpren	Odunpazarı
22	Tekeçiler	Tepebaşı	47	Uluçayır	Odunpazarı
23	Turgutlar	Tepebaşı	48	Yenisofça	Odunpazarı
24	Uludere	Tepebaşı	49	Yörükkaracaören	Odunpazarı
25	Yarımca	Tepebaşı	50	Yörük kırka	Odunpazarı
			51	Yukarıçağlan	Odunpazarı

Kaynak : Eskişehir Büyükşehir Belediyesi cbs lab. 2010

Tabloda ki 51 adet orman köyü 2000 yılında merkeze bağlı iken 2008 yılı son idari değişiklik kapsamında Tepebaşı ve Odunpazarı ilçe belediyelerine paylaştırılmıştır. Bu köylerden Atalan, Atalantekke, Avlamış, Bektaşpınarı, Bozdağ, Karadere, Sulukarağaç, Tandır, Tekeçiler, Yarımca köyleri Hekimdağ bucağına bağlı iken 2008 yılı son idari değişiklik kapsamında Tepebaşı ilçesine bağlanmıştır. Köy idari alanı sadece yerleşmenin bulunduğu alanı değil, köy sınırları içerisinde yer alan çayırı, merası, ormanı, tarım alanı gibi çeşitli ekonomik faaliyet alanlarını da içermekte olup ,köy muhtarı ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilen ve bir ilçeye bağlı en küçük idari üniteyi oluşturmaktadır (Karakuzulu, 1994: 64).

Tablo 18: 2008 yılı Tepebaşı İlçesine bağlı köyler

KODU	İLÇE ADI	KÖY ADI	MAHALLE ADI	NUFUS
1	TEPEBAŞI	AHILAR		26
2	TEPEBAŞI	AŞAĞIKARTAL		45
3	TEPEBAŞI	BEHÇETİYE		50
4	TEPEBAŞI	BEYAZALTIN		311
5	TEPEBAŞI	BULDUKPINAR		18
6	TEPEBAŞI	CUMHURİYET	YILD.ÇİFT.MAH	733
6	TEPEBAŞI	CUMHURİYET		69
7	TEPEBAŞI	ÇALKARA		110
8	TEPEBAŞI	ÇANAKKIRAN		18
9	TEPEBAŞI	DANIŞMENT		162
9	TEPEBAŞI	DANIŞMENT	YK.DANIŞMENT.MAH	90
10	TEPEBAŞI	GÖKCEKİŞİK		22
11	TEPEBAŞI	GÜNDÜZLER	GÜNDÜZBEY.MAH	475
11	TEPEBAŞI	GÜNDÜZLER	HACIOSMANBEY.MAH	840
12	TEPEBAŞI	KARAÇOBANPINARI		27
13	TEPEBAŞI	KARAGÖZLER		262
14	TEPEBAŞI	KARAHÜYÜK		376
15	TEPEBAŞI	KIZILCAÖREN		401
16	TEPEBAŞI	KIZILINLER		262
17	TEPEBAŞI	KOZLUBEL		234
18	TEPEBAŞI	MOLLAOĞLU		79
19	TEPEBAŞI	MUSAÖZÜ		71
20	TEPEBAŞI	NEMLİ		39
21	TEPEBAŞI	TAKMAK		79
22	TEPEBAŞI	TAYCILAR		52
23	TEPEBAŞI	TURGUTLAR		164
24	TEPEBAŞI	ULUDERE		385
25	TEPEBAŞI	YAKAKAYI		260
26	TEPEBAŞI	YENİAKÇAYIR		62
27	TEPEBAŞI	YENİİNCESU		25
28	TEPEBAŞI	YÖRÜKAKÇAYIR		70
29	TEPEBAŞI	YUKARIKARTAL		67
30	TEPEBAŞI	YUSUFLAR		68
31	TEPEBAŞI	HEKİMDAĞ		302
32	TEPEBAŞI	ATALAN		73
33	TEPEBAŞI	ATALANTEKKE		91
34	TEPEBAŞI	AVLAMIŞ		169
35	TEPEBAŞI	BEKTAŞPINARI		39
36	TEPEBAŞI	BOZDAĞ		119
37	TEPEBAŞI	KARADERE		86
38	TEPEBAŞI	SULUKARAĞAÇ		123
39	TEPEBAŞI	TANDIR		24
40	TEPEBAŞI	TEKECİLER		79
41	TEPEBAŞI	YARIMCA		53

Kaynak : Eskişehir İl Özel İdaresi Planlama Dairesi 2010

İlin Tepebaşı ilçesinde 41 köy idari alanı vardır, köylerin nüfusları Gündüzler köyü 840 Cumhuriyet köyü 733 Gündüzler 475 Kızılcaören 401 kişi, Uludere 385,kişi ile en fazla nüfusa sahip köy idari alanlarıdır. En az nüfuslu alanlar Buldukpınar köyü 18,

Çanakkıran 18, Gökcekısık köyü 22, Tandır köyü 24, Yeniincesu köyü 25 Ahılar 26 kişi ile en az nüfusa sahip idari alanları oluşturmaktadır. Toplamda Tepebaşına bağlı köylerdeki nüfus 7.110 kişidir.

Tablo 19: 2008 yılı Odunpazarı İlçesine bağlı köyler

KODU	İLÇE ADI	KÖY ADI	MAHALLE ADI	NUFUS
1	ODUNPAZARI	AKÇAKAYA		52
2	ODUNPAZARI	AKKAYA		40
3	ODUNPAZARI	AKPINAR		625
4	ODUNPAZARI	AŞAĞIILICA		87
4	ODUNPAZARI	AŞAĞIILICA	AKTARMA.ÇİFT.MAH	34
5	ODUNPAZARI	AVDAN		130
6	ODUNPAZARI	AYVACIK		45
7	ODUNPAZARI	ÇAMLICA		7
8	ODUNPAZARI	DEMİRLİ		42
9	ODUNPAZARI	DOĞANKAYA		45
9	ODUNPAZARI	ESENKARA		53
10	ODUNPAZARI	GÜLPINAR		385
11	ODUNPAZARI	GÜMELE		75
12	ODUNPAZARI	HARMANDALI		99
13	ODUNPAZARI	İMİŞEHİR		102
14	ODUNPAZARI	KANLIPINAR		277
15	ODUNPAZARI	KARAALAN		14
16	ODUNPAZARI	KARACAŞEHİR		352
17	ODUNPAZARI	KARAÇAY		82
18	ODUNPAZARI	KARAMUSTAFA		22
19	ODUNPAZARI	KARAPAZAR		262
20	ODUNPAZARI	KARAPAZAR	DERBENT ÇİFT. MAH	75
21	ODUNPAZARI	KARATEPE		149
22	ODUNPAZARI	KARGIN		50
23	ODUNPAZARI	KAYACIK		68
24	ODUNPAZARI	KIRAVDAN		151
25	ODUNPAZARI	KİREÇKÖYÜ		629
26	ODUNPAZARI	KUYUCAK		156
27	ODUNPAZARI	LÜTFİYE		8
28	ODUNPAZARI	MUSALAR		21
29	ODUNPAZARI	SARISUNGUR		100
30	ODUNPAZARI	SEKLİCE		9
31	ODUNPAZARI	SULTANDERE		648
32	ODUNPAZARI	SÜPÜREN		107
33	ODUNPAZARI	TÜRKMENOKAT		333
34	ODUNPAZARI	ULUÇAYIR		41
35	ODUNPAZARI	YAHNIKAPAN		253
36	ODUNPAZARI	YENİSOĞÇA		147
37	ODUNPAZARI	YÖRÜKKARACAÖREN		159
38	ODUNPAZARI	YÖRÜKKIRKA		220
39	ODUNPAZARI	YUKARIÇAĞLAN		138
40	ODUNPAZARI	YUKARIILICA		20
41	ODUNPAZARI	YUKARIKALABAK		64

Kaynak : Eskişehir İl Özel İdaresi Planlama Dairesi 2010

Eskişehir ili odunpazarı ilçesinde toplam 41 köy idari alanı olup köylerin nüfusları incelendiğinde de Sultandere 648, Kireçkoyu 629 Akpınar 625, Gülpınar 385, Türkmentokat 333 kişi ile en fazla nüfusa sahip idari alanlardır.

Bakıldığında en az nüfuslu alanlar ise Çamlıca 7, Lütfiye 8, Karaalan 14, Yukarılıca 20 Musalar 21, Karamustafa 22, kişi ile en az nüfusa sahip idari alanları oluşturmaktadır. Toplamda bakıldığında 6.376 kişidir

2008 Yılında Odunpazarı İlçesin’de Mahalle Statüsü Kazanmış Köyler;

Tablo 20: 2008 Yılında idari yapısı değişerek Odunpazarı İlçesin’de mahalle statüsü kazanmış köyler

	MAHALLE	İLÇE
1	KAYAPINAR	ODUNPAZARI
2	AŞAĞIÇAĞLAN	ODUNPAZARI
3	KALKANLI	ODUNPAZARI
4	AĞAPINAR	ODUNPAZARI
5	ÇAVLUM	ODUNPAZARI
6	SEVİNÇ	ODUNPAZARI
7	YASSIHÖYÜK	ODUNPAZARI
8	KARACAHÖYÜK	ODUNPAZARI

Kaynak : Eskişehir Büyükşehir Belediyesi cbs lab. 2008

2008 yılı son İdari bölünüşten önce Odunpazarı Belediyesine bağlı köylerden olan Kayapınar, Aşağıçağlan, Kalkanlı, Ağapınar, Çavlum, Sevinç, Yassihöyük, Karacahöyük köyleri 2008 yılında yapılan son idari değişiklikle merkeze bağlı Köy iken Odunpazarı ilçesi ne bağlı mahalle statüsüne girmiştir. Odunpazarı ilçesi mahalleleri ise son şeklini almıştır (tablo 21).

İdari Yapısı Değişerek Muttalıp Belediyesine Bağlanan Köyümüz ise Emirceoğlu Köyüdür.

2000 yılında merkeze bağlı olan Emirceoğlu köyü ise 2008 yılında Muttalıp İlçe belediyesine bağlanarak Mahalle statüsü kazanmıştır.

Tablo 21: Odunpazarı İlçesi mahalleleri son hali (2008)

	MAHALL E	İLÇE		MAHALLE	İLÇE
1	71 Evler	ODUNPAZARI	23	Akcami	ODUNPAZARI
2	75.yıl	ODUNPAZARI	24	Akçağlan	ODUNPAZARI
3	Sultandere	ODUNPAZARI	25	Alanönü	ODUNPAZARI
4	Vadişehir	ODUNPAZARI	26	Arifiye	ODUNPAZARI
5	Emek	ODUNPAZARI	27	Cunudiye	ODUNPAZARI
6	Huzur	ODUNPAZARI	28	Deliklitaş	ODUNPAZARI
7	Ihlamurkent	ODUNPAZARI	29	Erenköy	ODUNPAZARI
8	Gültepe	ODUNPAZARI	30	Gökmeydan	ODUNPAZARI
9	Paşa	ODUNPAZARI	31	Göztepe	ODUNPAZARI
10	Dede	ODUNPAZARI	32	Gündoğdu	ODUNPAZARI
11	Çankaya	ODUNPAZARI	33	İstiklal	ODUNPAZARI
12	Büyükdere	ODUNPAZARI	34	Karapınar	ODUNPAZARI
13	Orhangazi	ODUNPAZARI	35	Kırmızıtoprak	ODUNPAZARI
14	Kurtuluş	ODUNPAZARI	36	Sümer	ODUNPAZARI
15	Osmangazi	ODUNPAZARI	37	Ağapınar*	ODUNPAZARI
16	Şarkıye	ODUNPAZARI	38	Çavlum*	ODUNPAZARI
17	Vişnelik	ODUNPAZARI	39	Sevinç*	ODUNPAZARI
18	Yenidoğan	ODUNPAZARI	40	Yassıhöyük*	ODUNPAZARI
19	Yenikent	ODUNPAZARI	41	Karacahöyük*	ODUNPAZARI
20	Yıldıztepe	ODUNPAZARI	42	Kayapınar*	ODUNPAZARI
21	Orta	ODUNPAZARI	43	Kalkanlı*	ODUNPAZARI
22	Akarbaşı	ODUNPAZARI	44	Aşağıçağlan*	ODUNPAZARI

Kaynak : Odunpazarı Belediyesi Planlama Dairesi

(*) 2008 yılında idari yapısı değişerek mahalle olan köyler)

Odunpazarı ilçesi belediyesine ait son idari değişiklikten sonra (2008) 44 adet mahalle idari alanına sahip olmuştur, bu idari alanların yönetimi ise Odunpazarı belediyesine bağlı muhtarlıklar tarafından yapılmaktadır.

2008 Yılında Tepebaşı ilçesin’de Mahalle Statüsü Kazanmış Köyler;

Tablo 22: 2008 Yılında idari yapısı değişerek Tepebaşı İlçesin’de mahalle statüsü kazanmış köyler

	MAHALLE	İLÇE
1	HASANBEY	TEPEBAŞI
2	GÖKDERE	TEPEBAŞI
3	EĞRİÖZ	TEPEBAŞI
4	KESKİN	TEPEBAŞI
5	SATILMIŞOĞLU	TEPEBAŞI
6	BOYACIOĞLU	TEPEBAŞI
7	YUKARISÖĞÜTÖNÜ	TEPEBAŞI
8	AŞAĞISÖĞÜTÖNÜ	TEPEBAŞI
9	ALINCA	TEPEBAŞI
10	KAVACIK	TEPEBAŞI
11	KOZKAYI	TEPEBAŞI

Kaynak : Büyükşehir Belediyesi cbs lab.

2008 yılı son İdari bölünüşten önce Tepebaşı Belediyesine bağlı köylerden olan Hasanbey, Gökdere, Eğriöz, Keskin, Satılmışoğlu, Boyacioğlu, Yukarisöğütünü, Aşağısöğütünü, Alınca, Kavacık, Kozkayı köyleri 2008 yılında yapılan son idari değişiklikle merkeze bağlı Köy iken Tepebaşı ilçesi ne bağlı mahalle statüsüne girmiştir. Tepebaşı ilçesi mahalleleri ise son şeklini almıştır (tablo 23).

Tablo 23: Tepebaşı İlçesi mahalleleri son hali

	MAHALLE	İLÇE		MAHALLE	İLÇE
1	Yeni	TEPEBAŞI	28	Şarhöyük	TEPEBAŞI
2	Yeni Bağlar	TEPEBAŞI	29	Şeker	TEPEBAŞI
3	Bahçelievler	TEPEBAŞI	30	Şirintepe	TEPEBAŞI
4	Batıkent	TEPEBAŞI	31	Koyunlar	TEPEBAŞI
5	Zincirlikuyu	TEPEBAŞI	32	Kumlubel	TEPEBAŞI
6	Cumhuriye	TEPEBAŞI	33	Mamure	TEPEBAŞI
7	Çamlıca	TEPEBAŞI	34	M.Kemal Paşa	TEPEBAŞI
8	Ç.Hisar	TEPEBAŞI	35	Orta	TEPEBAŞI
9	Ç.Yeni	TEPEBAŞI	36	Ömerağa	TEPEBAŞI
10	Zafer	TEPEBAŞI	37	Sakintepe	TEPEBAŞI
11	Emirler	TEPEBAŞI	38	Tunalı	TEPEBAŞI
12	Emirceoğlu	TEPEBAŞI	39	Sazova	TEPEBAŞI
13	Ertuğrulgazi	TEPEBAŞI	40	Sütlüce	TEPEBAŞI
14	Esentepe	TEPEBAŞI	41	Hasanbey*	TEPEBAŞI
15	Eskibağlar	TEPEBAŞI	42	Gökdere*	TEPEBAŞI
16	Fatih	TEPEBAŞI	43	Eğriöz*	TEPEBAŞI
17	Fevzi çakmak	TEPEBAŞI	44	Satılmışoğlu*	TEPEBAŞI
18	Gazipaşa	TEPEBAŞI	45	Keskin*	TEPEBAŞI
19	Yeşiltepe	TEPEBAŞI	46	Boyacıoğlu*	TEPEBAŞI
20	Güllük	TEPEBAŞI	47	Y.Söğütünü*	TEPEBAŞI
21	Hacialibey	TEPEBAŞI	48	Alınca *	TEPEBAŞI
22	Haciseyit	TEPEBAŞI	49	AşağıSöğütünü*	TEPEBAŞI
23	Uluönder	TEPEBAŞI	50	Kavacık*	TEPEBAŞI
24	Hayriye	TEPEBAŞI	51	Kozkayı*	TEPEBAŞI
25	Hoşnudiye	TEPEBAŞI			
26	Işıklar	TEPEBAŞI			
27	İhsaniye	TEPEBAŞI			

Kaynak : Tepebaşı Belediyesi

(*) 2008 yılında idari yapısı değişerek mahalle olan köyler

Tepebaşı ilçesi belediyesine ait son idari değişiklikten sonra (2008) 51 adet mahalle idari alanına sahip olmuştur, bu idari alanların yönetimi ise Tepebaşı belediyesine bağlı muhtarlıklar tarafından yapılmaktadır.

Eskişehir ilinde 2000 yılı ve 2008 yılı nüfus verilerine bakıldığında 2000 yılında toplam nüfus 706.009 dur bu nüfusun 557.028 i kentsel idari alanlarda, 148.981 kişisi ise köy idari alanlarında yaşamaktadır. Eskişehir ilinde 2000 yılında merkezi meydana getiren merkez ilçede ise köy idari alanları da dahil olmak üzere toplamda 519.602 kişi yaşamaktadır şehir merkezinde yaşayanlar ise 482.793 kişidir merkeze bağlı köylerde yaşayanlar ise 36.809 kişidir (tablo 13).

2008 yılına gelindiğinde ise merkez ilçenin 2 ye ayrıldığını görüyoruz Eskişehir ilinin toplam nüfusu 741.739 kişidir, bu nüfusun 653.663 kişisi kentsel idari alanlarda 88.076 kişisi ise köy idari alanlarında yaşamaktadır. Merkez ilçelere bakıldığında Odunpazarı ilçesinde toplamda 342.515 kişi Tepebaşı ilçesinde toplamda 271.732 kişi yaşamaktadır.

Odunpazarına bağlı köylerde 6.708, Tepebaşına bağlı köylerde ise 7.743 kişi yaşamaktadır (tablo 14). 2000 yılında köylerde yaşayanların oranı yüksekken 2008 yılında bu oran artmıştır.

2000 yılı büyükşehir nüfusu ile 2008 yılı büyükşehir nüfusları ele alındığında 2000 yılında büyükşehir in nüfusu 482.793 iken 2008 yılına gelindiğinde son idari değişiklik kapsamında büyükşehir'i oluşturan Odunpazarı ve Tepebaşı ilçeleri olmak üzere 599.796 kişidir yaklaşık 117.003 kişilik bir artış göstermiştir.

2000 yılı köy idari alanlarının sayısına baktığımızda toplamda 388 tanedir 388 köyün toplam nüfusu ise 148.981 kişidir bu köylerin 101 tanesi ise merkeze bağlı köylerdir ve bu 101 köyde ise toplamda 482.793 kişi yaşamaktadır.

2008 yılı son idari bölünüş değişikliğinden sonra yani büyükşehir in sınırlarının genişlemesinden sonra ise bakıldığında ise Eskişehir ilinde köylerin toplamı köy sayısı 370 e düşmüştür köy sayısına bakıldığında köylerin 41 i Tepebaşı merkez ilçesine bağlı ve 41 i ise Odunpazarı merkez ilçesine bağlıdır ve köylerde yaşayan nüfus miktarı ise 148.981 kişiden 88.076 kişiye düştüğü gözlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sahamızda 2008 yılı itibariyle idari bölünüşteki ve sınırlardaki değişiklikler sonucunda Eskişehir ili 2008 yılı son idari değişikliğinden önceki büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalan mahalle ve köyler 850 km² olup, 2008 yılı son idari değişiklikten sonra 1780 km² olmuştur. 5216 Sayılı büyükşehir belediyesi Kanunu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesi mücavir alan sınırları Odunpazarı, Tepebaşı, Çukurhisar, Muttalip, Sakarılıca ve 51 Orman Köyünü içine alan sınırlara genişletilmiştir. Ayrıca 20 adet köyde idari yapısı değişerek Odunpazarı, Tepebaşı ve Muttalip belediyelerine bağlı mahalleler olmuştur. Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinden oluşan Büyükşehir Belediyesinin sınırları 850km² iken 10.07.2004 tarihinde kabul edilen 5216 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile 1780 km² ye çıkmıştır. Yasa gereği 20km. yarı çapındaki dairenin içinde kalan yerler Eskişehir Büyükşehir Belediye Meclisi Kararı ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesine bağlanmıştır ve Büyükşehirin sınırları son görünümünü almıştır. Bu aşamada büyükşehir sınırlarında meydana gelen değişiklik sonucunda nüfuslarında da önemli derecede artışlar olmuştur.

2000 yılında Odunpazarı(274.038) ve Tepebaşı(208.755) belediyeleri merkezi oluşturmaktadır. Bu belediyelerin Toplam nüfusları 482.793 kişidir. 2008 yılı Son idari değişikliğinden sonra nüfus 142.581 kişi artarak 625.374 kişiye yükselmiş ve 142.581 kişilik bir fark ortaya çıkmıştır. Bununla beraber Büyükşehir sınırlarına Muttalip(6.750), Sakarılıca(537), Çukurhisar(3.833), belediyelerinin dâhil edilmesine bağlı olarak 11.120 kişi eklenmiş, Aradaki nüfus farkının(60.905) sebebi, 388 adet olan köy idari alanının 370 adet e düşmesiyle 18 adet köyün büyükşehir nüfusuna eklenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sınırların büyükşehir nüfusuna dâhil edilmesinin haricinde kalan 72.025 kişilik artış ise doğumlar ve Eskişehir iline yapılan göçlerin sonucudur. Son değişiklikte Tepebaşı 271.739 kişi ve Odunpazarı(342.515) kişidir.

Öte yandan daha önce Odunpazarında köy konumunda olan 10 yerleşme Kırmızıtoprak, Sümer, Ağapınar, Çavlum, Sevinç, Yassihöyük, Karacahöyük, Kayapınar, Kalkanlı, Aşağıçağlan mahalleleri Tepebaşına bağlı olan Hasanbey, Gökdere, Eğriöz, Keskin, Satılmışoğlu, Boyacıoğlu, Yukarısöğütünü, Aşağısöğütünü, Alınca, Kavacık, Kozkayı köyleri Tepebaşı'na bağlı mahalle ve Emirceoğlu Muttalip belediyesine bağlı mahalle haline gelerek Odunpazarı ve Tepebaşı sınırlarında genişlemesini sağlamıştır.

Sonuca bakıldığında il merkezinin alanında ve nüfusunda önemli derecede artışlar olmuştur. Bu bağlamda verilen hizmetlerinde alanı genişlemiş, daha fazla nüfus belediye hizmetlerinden yararlanır hale gelmiştir. Diğer yandan bu yerleşmelerin büyükşehir sınırına dâhil edilmesiyle, şehirleşme faaliyetleri daha da hız kazanmış ve yatırımlar artmış sosyal ve ekonomik hayatta hızlı gelişmelere sahne olmuştur. Başka bir açıdan bakarsak, merkeze bağlı belediyelere aktarılan kaynak oranı da buna paralel artış gösterecektir.

2000 yılı köy idari alanlarının sayısındaki değişmelere baktığımızda toplamda 388 tanedir. 388 köyün toplam nüfusu ise 148.981 kişidir bu köylerin 101 tanesi ise merkeze bağlı köylerdir. 2008 yılı son idari bölünüş değişikliğinden sonra bakıldığında Eskişehir İlinde köy sayısı 370 e düşmüştür. Bu köylerin 41' i Tepebaşı merkez ilçesine bağlı ve 41' i ise Odunpazarı merkez ilçesine bağlıdır ve köylerde yaşayan nüfus miktarı ise 148.981 kişiden 88.076 kişiye düştüğü gözlenmiştir.

Merkez, Seyitgazi, Sivrihisar, Günyüzü, Mihallıççık, Mahmudiye, Çifteler, Han, Beylikova, İnönü, Sarıcakaya, Mihalgazi, Alpu olarak toplamda ilçe sayısı 13 olan Eskişehir ili merkez ilçesi 2 ye bölünerek (Odunpazarı, Tepebaşı) toplam ilçe sayısı 14 e yükselmiştir.

Bu çalışmanın Özel sektörde ve kamu sektöründe yönetim organizasyonu içinde yer alan her türlü konunun veya işin coğrafi mekânla olan ilişkilerini ortaya koyarak, etkileşimin ne yönde olduğunun tespit edilmesi ve il bazında ve ilçe bazında yapılacak planlamalara karar geliştirme aşamasında somut önerilerde bulunulması açısından yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışma Eskişehir İdari alanları içinde yer alan yerleşmelerin yönetim organizasyonu kapsamında durumlarının incelenmesi ve toplum hizmetlerin dengeli ve adil bir biçimde dağılımı için öneriler getirilebilmesi açısından yarar sağlamıştır. Eskişehir İlin de yönetim organizasyonu içinde yer alan merkezi ve yerel yönetimlerle ilgili kuruluşların işlevleri hakkında bilgi toplanması ve bu bilgilere göre planlama yapılması konusunda yönlendirmelerde bulunulmuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda elde ettiğimiz verilerin değerlendirilmesi ile Eskişehir in en son idari bölünüşünün eski yıllara göre farklı olduğu saptanmıştır. 2000 ve 2008 yıllarındaki analiz sonuçları ile bütün sınırların 2008 değişikliği ile saptandığı belirlenmiştir.

KAYNAKLAR

- ARDOS, Mehmet (1985), *Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi*, İstanbul, 2. Basım.
Cilt 2, s. 96-97-98. İstanbul.
- CAHEN, Claude (1968), “Ibn Sa’id Sur L’Asie Mineure Seldjuqide”, *A.Ü. DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, Ankara.
- CH. Texier (1994), *Asie Mineure*. Paris.
- DARKOT, Besim (1961), “Türkiyenin İdari Coğrafyası Üzerinde Düşünceler”, *İst Üniv, Coğ. Enst.Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, İstanbul.
- DİE VE TÜİK Nüfus Verileri.
- ERTİN, Gaye (1994), *Eskişehir Kentinde Yerleşmenin Evrimi*, Anadolu Üniv yayınları, Eskişehir.
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi (2008), CBS Laboratuvarı, Eskişehir.
- Eskişehir Meteoroloji İstasyonu, (2008), Eskişehir.
- Eskişehir Valiliği Planlama İşleri (2008), “Kurtuluş Savaşına Kadar Olan Dönemde Eskişehir”, *Eskişehir Tanıtım Dergisi*, Eskişehir.
- Eskişehir Valiliği Nüfus Müdürlüğü (2008), İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusu Yoğunluğu Verileri, Yüzölçümü ve Nüfus Yoğunluğu Eskişehir.
- KAHRAMAN, Seyit Ali ve Yücel Dağlı (2006), *Evllya Çelebi Seyahatnamesi: İstanbul*, I. cilt, Yapı Kredi Yayınları.
- Genel Kurmay Başkanlığı (2008), *İkinci İnönü Muharebesi ve Zafer*, Ankara.
- KARAKUZULU, Zerrin (2010), *Sakarya İlindeki Kasaba Yerleşmeleri* , Değişim Yayınları, İstanbul.
- KATİP ÇELEBİ (1654), *Cihan-Nüma*, Boyut Yayın Evi.
- KÜÇÜKAYMAN, Arif, M. Ziya Gözler ve F. Cevher (1985), “Eskişehir Civarının Jeolojisi ve Sıcak Su Kaynakları”, *M.T.A. Dergisi*, No: 103-104, Ankara.

ÖZÇAĞLAR, Ali (2005), " Türkiye İdari Bölümlerinin İdari Coğrafya Analizi." *Ankara Üniv. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi, Coğrafi Bilimler Dergisi*, Ankara.

SAMİ, Şemsettin (1889), *Kamus - Al - Alam II*, Ankara.

TUNÇDİLEK, Necdet (1950), " Eskişehir Seylabı Hakkında Tetkik ve Düşünceler" *İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, İstanbul.

TÜMERTEKİN, Erol ve Nazmiye Özgüç (2002), *Beşeri Coğrafya (İnsan, Kültür, Mekan)*, Çantay Kitabevi, İstanbul.

TOGAN, Zeki Velidi (1981), *Umumi Türk Tarihine Giriş*, Enderun Kitabevi, Cilt 1, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

1981 yılında Eskişehir’de dünyaya geldi. İlköğrenimini Eskişehir’ de Zübeyde Hanım İlköğretim Okulunda tamamladıktan sonra orta öğrenimini Eskişehir Atatürk Lisesinde tamamladı. Ardından Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümüne Başladı burada okurken 2003 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini Kazandı ve Kamu Yönetimi bölümünde 2 yıllık Önlisans diplomasını alarak Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini okumaya başladı ve bu bölümü 2007 yılında bitirdi.

Devamında ise 2007 yılında Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya bölümü Yüksek lisans programını kazandı ve şuanda öğrenimine devam etmektedir